СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Пам'ятайте про Україну!

ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 20-го БЕРЕЗНЯ 1987 — ЦЕНТІВ 25 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 20, 1987 — No. 53. — VOL. XCIV.

ВЛАДИКА М. ГЕРМАНЮК СКЛАВ ДАР НА ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ

Ню Йорк (ІЯХ). — Тут до бюра Ділового комітету Гарвардського Проєкту пошта принесла чека на суму 5,000 дол. від Митрополита Максима Германюка з Канади, як сплату суми 10,000 дол., які Митрополит раніше задеклярував на здійснення Гарвардського Проєкту. Митрополит Германюк був одним із перших жертводавців, які започаткували збірку грошей на реалізацію Гарвардського Проєкту.

Владика М. Германюк.

Досі такі владики вплатили: Митрополит Германюк Митрополит Стефан Сулик та Владика Василь Лостен по 10,000 дол. кожний; Владики Михайло Гринчишин, Іннокентій Лотоцький та Роберт Москаль вплатили вже по 5,000 дол., значить усі згадані церковні достойники вплатили разом досі 45,000 дол.

Члени Ділового комітету Гарвардського Проєкту на останніх своїх нарадах тут 7-го березня ще раз собі пригадали велику відповідальність за належне і раціональне зужиття тих фондів, які вплатили владики і ціла українська спільнота. Кожний із членів комітету свідомий того і всі хочуть, щоб довір'я оправдати і щоб здійснення цього монументального діла було якнайкраще проведене.

СУДДЯ ВНОСИТЬ ПОЛІТИЧНИЙ ЕЛЕМЕНТ У ПРОЦЕС І. ДЕМ'ЯНЮКА

ТВЕРДИТЬ, ЩО ЗАПИТИ ОБОРОНИ МОЖУТЬ ПОШКОДИТИ ВІДНОСИНАМ ІЗРАЇЛЯ З СССР

Єрусалим, Ізраїль (АНЧЕЙН). — Суддя Дов Левін, вибухаючи кількакратно під час опитування обороною 80-літньої слідчої Міріям Радівкер, вніс політичний елемент у процес Івана Дем'янюка тут у середу, 18-го березня ц.р.

Коли адвокат-оборонець Марк О'Коннор спитав Радівкер, чи її, як адвокатові в Совєтському Союзі був відомий Карний кодекс і його статтю про „антисовєтську аґітацію і пропаґанду", суддя Левін перервав запит, кажучи, що про такі справи тут не треба говорити, бо це може пошкодити відносинам Ізраїля з СССР.

Суддя Левін знов гостро накинувся на О'Коннора, коли цей запитав Радівкер, чи у неї є діти. „Як ви смієте ставити такі питання, вони нічого не мають спільного з процесом", — вигукнув Левін до О'Коннора, який пояснив, що коли Радівкер має говорити в імені трьох померлих свідків, від яких вона взяла свідчення в 1976 році, то оборона мусить знати все про неї, про її особистість, пам'ять, об'єктивність. „Вона є пам'яттю і совістю трьох мертвих вже свідків, які з гробу показуютьб пальцем на Івана Дем'янюка і кажуть, що він Іван з Треблінки". Суддя успокоївся, а Радівкер сказала, що у неї є донька.

В опитуванні Радівкер О'Коннором скристалізувалася ясна лінія — наскільки вона записала від свідків те, що їй було вигідно у підготові денатуралізаційних процесів у ЗСА проти Ф. Федоренка і І. Дем'янюка.

М. О'Коннор тому сконцентрувався над біографією Радівкер, а наступного дня спеціяліст від ізраїльських законів оборонець Йорам Шефтель мав сконцентруватись на технічних і процедуральних аспектах праці Радівкер у слідчому відділі поліції.

Під час опиту виявилось, що Міріям Радівкер не народилась у Польщі, а в селі Ляцьке біля Станиславова. Вона скінчила середню освіту у Станиславові і здобула правничий диплом в Ягеллонському університеті у Кракові в 1930 році. Вона працювала адвокатом, але суддею не могла стати за Польщі, бо була жидівкою.

Після приходу німців втекла до СССР, там одружилась, але чоловіка заслали у Сибрі і він там помер. Працювала на різних роботах під час війни — адвокатом, в колгоспі, у статистичному бюрі. Після війни повернулась до Станиславова і перебувала там до 1957 року, а відтак переїхала до Польщі, де вдруге одружилась, а відтак в 1964 році переїхала до Ізраїля.

Перед виїздом до Ізраїля вона розказала, що вступила до концентраційного табору в Авшвіці і там зробила приречення, що до кінця свого життя боротиметься проти нацизму. При цьому твердженню вона розплакалась.

М. Радівкер не могла дістати праці як адвокат в Ізраїлі, а користаючи із знання мов, вступила в 1965 році на працю до відділу поліції в справах нацистських злочинів. Її завданням було записувати свідчення від уцілілих в'язнів німецьких концентраційних таборів.

Вона працювала в поліції до кінця 1976 року, але й пізніше вона ще деколи виконувала спеціяльні слідчі доручення.

Вона була дещо здивована, що деякі свідки пізнали фото І. Дем'янюка, бо раніше документація вказувала, що І. Дем'янюк мав бути у Собіборі. Ствердила, що в'язні з Собібору не могли пізнати І. Дем'янюка з фото, але кілька з Треблінки впізнали.

М. Радікер сказала, що в лютому, квітні і травні 1976 року вона отримала аркуші зі знімками від Служби іміґрації і натуралізації ЗСА, яка приготовлялась тоді до процесу проти Ф. Федоренка. З фотоальбомами прийшли також листи прізвищ українців, як теж лотишів. Вона пригадує прізвища Федоренка, Дем'янюка, Ковальчука, Стефури (жінка), Володимира Осідача, Пазнерса, Матковскіса, Арай-

ПРЕЗИДЕНТ Р. РЕҐЕН ЗДОБУВ НОВУ ПЕРЕМОГУ В СЕНАТІ

Вашінґтон. — Адміністрація президента Роналда Реґена, не зважаючи на тривання дебат в обидвох палатах Конґресу про іранську аферу незаконне пересунення фондів з продажі зброї для Ірану на конто антикомуністичних повстанців „контрас" в Нікараґуа, здобула в Сенаті нову перемогу для концепції Р. Реґена, який вважає, що визвольна боротьба нікараґуанських патріотів за повну свободу заслуговує на підтримку.

Минулого тижня Палата Репрезентантів прийняла була резолюцію про стримання 40 мільйонів долярів для „контрас" із 100 мільйонового фонду на 1987 рік аж до вияснення справи продажі зброї, амуніції і запасних частин для Ірану і перевірки де поділися гроші з тієї продажі. В голосуванні над цією резолюцією в Сенаті показалось, що велика частина сенаторів вважала, що під час тривання слідства комісій Сенату і Палати Репрезентантів, як також спеціяльного прокуратора, законодавчим палатам, не слід вмішуватись до цих справ приймянням резолюцій і законопроєктів, які і так натраплятимуть на вето Президента.

У голосуванні в середу, 18-го березня ц.р., 52 сенатори голосували проти прийняття такої резолюції, а 48 за прийняттям. В такий спосіб Сенат звільнив 40 мільйонів долярів для антикомуністів в Нікараґуа. Цей зворот у голосуванні і підході до боротьби „контрас" є також персональною перемогою президента Р. Реґена, який стоїть на становищі, що З'єднані Стейти Америки в ніякому разі не можуть допустити до створення ще одного комуністичного причілку в Центральній, чи взагалі Південній Америці. Дорадники Президента уважають, що якби не було боротьби „контрас" і антикомуністичних сил в Ель Сальвадорі, ЗСА мусіли б послати до Центральної Америки свої збройні сили, втримання яких коштувало б значно більше від мінімальної допомоги для „контрас". Очевидно, ніхто з обидвох американських політичних партій не хоче брати не себе відповідальности за поширення впливів Москви в тій частині світу і тому, на думку політичних спостерігачів, так, а не інакше випало голосування в Сенаті над звільненням 40 мільйонового фонду. Поділ голосів не йшов тим разом по партійній лінії, бо, наприклад, сен. Билл Бредлі, демократ з Ню Джерзі, голосував за звільненням фондів, а другий демократ з цього ж самого стейту Френк Френк Лаутенберг, голосував проти.

Новим завданням Адміністрації буде тепер створити таку атмосферу співпраці з обидвома палатами Конґресу, щоб прохання Президента про уділення 105 мільйонів допомоги в наступному році для „контрас" не натрапило на великі трудноші, хоч демократи вже сьогодні заповідають боротьбу проти цього законопроєкту Уряду.

М. Хоманчука переобрали на голову Округи УНС

Ню Йорк (В. Л-ць). — У четвер, 26-го лютого ц.р., тут в залі Спортового Товариства УСК відбулись звичайні річні Загальні збори Відділів Нюйоркської Округи УНС, у яких взяло участь 29 представників Відділів і чотири особи з Головного Уряду і Канцелярії — головний предсідник УНС д-р Іван О. Флис, який виголосив інформаційну доповідь, почесна членка Головного Уряду Марія Душник і два працівники в Головній Канцелярії, Андрій Воробець, новий координатор братської діяльности і Михайло Стецина, продавець забезпечення.

М. Хоманчук

Збори відкрив голова Округи Микола Хоманчук, колишній головний радний і секретар великого 52-го Відділу УНС на протязі 20 років. Він привітав гостей і присутніх представників відділів, прочитав порядок нарад, який прийнято без змін і попросив обрати Президію. Присутні одноголосно обрали на голову Зборів відомого громадського діяча, колишнього головного контролера УНС мґра Івана Винника, а на секретаря Олену Гентіш. Покликано також трьох членів до Номінаційної комісії, а саме: Стефанію Рудик, Івана Пригоду і Івана Хому

(Закінчення на стор. 6)

Плянують конґрес СУСТА

Бриджвотер, Н. Дж. — Союз Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) матиме свій конґрес в днях від 29-го до 31-го травня ц.р. тут в готелі Голідей Інн, на якому відбудуться вибори Екзекутиви, обговорення плянів праці, прийняття резолюцій тощо.

На суботу, 30-го травня запляновано бенкет, на якому вшанується всіх присутніх колишніх голів СУСТА. Після бенкету — забава до музики оркестри „М'який знак" з Чикаґо.

Екзекутива СУСТА перед конґресом матиме сходини, які відбудуться в суботу, 20-го березня ц.р., в Пармі, Огайо, щоб узгіднити остаточні пляни конґресу Після сходин вийде повідомлення до усіх студентських організацій та українських клюбів про відбуття конґресу.

В Ню Йорку відбудеться пленарне засідання комітету Хрищення

Ню Йорк. — Громадський метрополітальний Комітет Ню Йорку для відзначення 1000-ліття Християнства в Україні заплянував заходи для величавого проведення в Ню Йорку цих славних роковин.

Щоб обговорити ці пляни, президія Комітету скликає пленарне засідання, на яке запрошує почесних членів, всіх членів президії і членів усіх комісій. Засідання відбудеться у вівторок, 24-го березня ц.р., у будинку Наукового Товариства ім. Шевченка при 63 Четверта авеню в Ню Йорку. Початок о 6 годині вечора.

Англійський професор скаржить за дискримінацію

Джерзі Сити, Н. Дж. — Як подає щоденник „Ню Йорк Таймс", англійський професор історії Норман Дейвіс скаржить тепер Стенфорд університет у Каліфорнії на суму 9 міл. дол. за те, що йому відмовили затруднення тому, що його праці обороняють надто ролю християн Польщі у Другій світовій війні.

Згідно із судовими прилогами, професорові Н. Дейвісові запропоновано посаду на Стемфордському університеті з платнею 70,000 річно, але викладачі відділу історії, де він мав викладати, відкинули його прийняття голосуванням 12 до 11 голосів.

Н. Дейвіс є широко відомий знавець історії Польщі, визнаний не лише в ЗСА, але й в Европі, автор ряду книжок з яких одну п.н. „Серце Европи: коротка історія Польщі" критик „Ню Йорк Таймсу", Зиґмунт Нагорскі, директор міжнародного центру, визнав в 1984 році „шедевром".

Але деякі жидівські письменники та історики вважають, що Н. Дейвіс представляє історію поляків сторонничо, а зокрема події Другої світової війни. В другій своїй книжці п. н. „Боже місце забави: історія Польщі", що появилася в 1981 році Н. Дейвіс пише, що коли жиди в Польщі перед Другою світовою війною були дискриміновані інші етнічні групи терпіли таку саму дискримінацію і тому відношення до жидів не було нічим вийнятковим.

Н. Дейвіс, вносячи тепер скаргу проти університету Стенфорд, арґументує, що відмовлення йому посту професора було не на підставі його академічних кваліфікацій, а лише на підставі того, що він у своїх підручниках пише про жидів. Члени історичного факультету, які переголосували відкинення Н. Дейвіса не хочуть висловлюватися на цю тему, або як пише газета, навіть бояться. Багато, однак, представників жидівської громади уважають, що історик хоче „вибілити" ролю поляків та їхню співпрацю з німцями.

Сам Н. Дейвіс категорично відкидає закид, що він є антисемітом, а його чесність у подаванні історії є визнана у міжнародному світі.

Перша нагорода — українці

Чикаґо (Д.М.). — Мистецька рада Ілліной (Illinois Arts Council) з ділянки Програми етнічного та народного мистецтва, визнала Таню Рейнарович як учителя-мистця на 1988 рік, призначуючи їй першу нагороду в сумі 5,000 дол. за ведення курсів українських вишивок та особисту майстерність у цій ділянці. Та рада винагородила Т. Рейнарович також і в категорії учитель-учень разом із її ученицею Марійкою Тельвак-Стахів. Також і минулого року першу нагороду в категорії учитель-учень Т. Рейнарович отримала разом із Сандрою Семків.

Т. Рейнарович (посередині) із своїми ученицями під час виставки вишивок.

Курси вишивання, які Т. Рейнарович провадить від 1983 року в приміщенні Філії УКУ, не обмежуються до технічного вміння вишивати різними стібами, включно до гафту чи відшивання взорів. В її клясі взорів не відшивають. Їх компонують з одного малого мотиву, дотримуючись традиційного добору кольорів, але створюючи нові візерунки на підставі оригінального мотиву. Підставою курсів є в першу чергу знання і зрозуміння етнографічного мистецтва, символізму взорів та примінення його до щоденного вжитку. І тому саме виставки праць її учнів є цікаві, бо вони не є копіюванням, а дальшим розвитком народного мистецтва, сягаючи за інтерпретацією до правдивих, прадавніх джерел народної творчости.

Т. Рейнарович займалася влаштуванням багатьох виставок, так своїх і своїх учениць, як і збірних. Брала вона участь у виставці „Церемоніяльні тканини в церквах і синагогах Чикаґо", яку влаштував Чикаґський культурний центр. Її вишивки фелонів, обрусів і т.п. звертали на себе особливу увагу і місцева газета „Чикаґо Трібюн", помістила обширну статтю і велику знімку мисткині. Незвичайно цікавою була також її старанно підготована виставка українських весільних уборів голови. Громадський Комітет Чикаґо для відзначення 1000-ліктя Хрищення України назначив Т. Рейнарович куратором головної виставки з цієї нагоди, яка відбудеться в одному із міських або стейтових приміщень (під цю пору йдуть переговори в цій справі) в Чикаґо під назвою „Тисячу років українських традицій".

Слід згадати, що дохід з виставок учнів Т. Рейнарович (остання в неділю, 15-го березня ц.р.) йде на Семінарійний фонд при парафії свв. Володимира і Ольги.

У СВІТІ

ЗАХІДНІ ПОЛІТИЧНІ аналітики кажуть, що спротив до пропонованих генеральним секретарем ЦК КПСС Міхаілом Ґорбачовим „реформ" в Совєтському Союзі наростає з кожним днем. Головним противником „гласності", кажуть аналітики, є Єгор Ліґачов у політиці. Володимир Щербицький, перший секретар компартії в Україні, у партійних справах, і колишній міністер закордонних справ СССР, а тепер голова Президії Верховної Ради Андрей Ґромико, у міжнародній політиці. Незадоволення зростає також у нижчих партійних сферах, а навіть серед рядових партійних осіб, тобто робітників і військовиків. Московські джерела, — пише американський тижневик „Ю.С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 23-го березня, — інформують, що сила опозиції у порівнянні із силою тих членів у Політбюро і Центральному Комітеті КПСС є малою, але вона може зростати з кожним днем, особливо тоді, якщо „реформи" Ґорбачова покажуться неуспішними, або шкідливими для комуно-московської системи.

ГРУПА АМЕРИКАНСЬКИХ римо-католицьких єпископів розпочала офіційні розмови в Римі з Папою Іваном Павлом II і його численними дорадниками у справі чергової поїздки Папи до З'єднаних Стейтів Америки цієї осені. Крім практичних справ зв'язаних з поїздкою Святішого Отця до ЗСА, група єпископів порушила цілий ряд дуже часто контроверсійних справ, які перешкоджають у співпраці між Ватиканом і Американською Римо-Католицькою Церквою. 21-членна делеґація, яка включає чотири кардинали і єпископів з дев'ятьох дієцезій, відправила у вівторок, 17-го березня ц.р., торжественну Архиєрейську Службу Божу в базиліці св. Петра в Римі, у якій брав участь сам Папа і декілька членів римської курії. Візита Папи в ЗСА відбудеться у вересні і триватиме три тижні.

П'ЯТЬ ПАЛЕСТИНСЬКИХ фракцій погодились відбути зустріч у справі злуки, але політичні спостерігачі й аналітики вже висловили сумнів чи такі заходи увінчаються успіхами. Конференція палестинців відбудеться в квітні цього року з участю найбільшої фракції, тобто Палестинської Визвольної Організації, очолюваної Ясіром Арафатом. Я. Арафат поїхав тепер до Альжиру, щоб поінформувати про зустріч тамошнього президента Чадлі Бенджедіда і просити його дозволу на відбуття сесії палестинської крайової ради (парляменту) на альжирській території.

ШЕЙК АХМЕД ЯМАНІ, звільнений в минулому році з поту міністра оливної продукції в Савдійській Арабії і поставлений під домашній арешт, як інформували тоді засоби масової інформації, знову відзискав довір'я савдійського короля, який наказав зняти варту біля його будинку і дозволити Ямані займатися своєю працею. Останньо спостерігачі і кореспонденти бачили Ямані в Гонг Конгу і Швайцарії, де він підписував різні договори в імені Савдійської Арабії.

АҐЕНТСТВО ЮНАЙТЕД Пресс Інтернешенел інформує, що Лєх Валенса, голова забороненої вільної робітничої профспілки „Солідарність" в Польщі заявив в телефонічній розмові, що соціялістична система у сателітних країнах „перестаріла і вимагає перебудови". Він додав, що навіть не сумнівається, що деякі лідери соціялістичних держав вже розпочали процес змін, взоруючись мабуть на „реформах" Міхаїла Ґорбачова, генерального секретаря ЦК КПСС. „Ми живемо в умовах, які суперечать логіці і цю ненормальність відповідальні керівники держав повинні виправити", — заявив Валенса.

В АМЕРИЦІ

СТАВ ВІДОМИМ ЩЕ ОДИН кандидат на президента. Губернатор Массачусетсу демократ Майкл Дукакіс повідомив, що 4-го травня він офіційно оголосить свою кандидатуру на президента у виборах 1988 року. „З вашою допомогою і вашими молитвами син грецького еміґранта на ім'я Майкл Дукакіс може стати наступним президентом З'єднаних Стейтів", — заявив губернатор Массачусетсу своїм прихильникам. Згідно з останнім опитуванням громадської думки, проведеним телевізійною компанією Ей-Бі-Сі, М. Дукакіса підтримує нині лише 4 відсотки американців. Серед інших демократів він значно уступає колишньому сенаторові Ґері Гартові (46 відсотків) і негритянському пасторові Джессі Джексонові (14 відсотків). До Дукакіса лише два демократи офіційно оголосили про те, що будуть боротися за Білий Дім: конгресмен Ричард Ґепгард і колишній губернатор Арізони Брус Беббіт. Передбачають, що незабаром свою кандидатуру висуне сенатор Джозеф Байден. Сенатор Едвард Кеннеді уже оголосив, що підтримає М. Дукакіса. Губернатор може також розраховувати на підтримку колишнього спікера Палати Репрезентантів Томаса О'Нілла, який не втратив зв'язків з Вашінґтоном.

ЗА ТРАДИЦІЄЮ, у вівторок, 17-го березня, в Ню Йорку на П'ятій авеню відбулася парада, присвячена святові ірляндців — Дню святого Патрика. В параді взяли участь тисячі нюйоркців і гостей міста, міська адміністрація, яка мала нагоду показатися перед виборцями, а також кардинал О'Коннор, комісар поліції Бенджамін Ворд, посадник Едвард Кач, артистка Морін О'Гара.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН прийняв залогу совєтського торговельного корабля „Комсомолець Киргизії" — 37 осіб, врятованих гелікоптерами берегової охорони в суботу, 14-го березня. Корабель з вантажем 10,000 тонн муки плив на Кубу і затонув у 200 милях від Ню Джерзі. Президент поздоровив врятованих, що все закінчилося щасливо, і нагородив медалями рятівників. Він назвав операцію врятування моряків „прикладом міжнародного співробітництва". У слові-відповіді представник совєтської амбасади у Вашінґтоні Олеґ Соколов подякував не лише за врятування залоги, але й за гостинність, виявлену совєтським морякам на американській землі. У вівторок, 17-го березня, врятовані моряки вилетіли з Вашінґтону до Москви.

КОЛИШНІЙ ДОРАДНИК ПРЕЗИДЕНТА Роналда Реґена в справах крайової безпеки Джан Пойндекстер, який залишив свій пост у зв'язку з іранським скандалом, відмовився відповідати на запитання в Конґресі, покликавшись на п'яту поправку до Конституції. Цим правом він скористався і тоді, коли почалося розслідування секретних операцій. Дж. Пойндекстерові задали чотири різні запитання і чотири рази він відмовлявся відповідати на них. Розлючений голова підкомісії демократ Джек Брукс заявив колишньому дорадникові Президента, що він „робить посміховище з Конституції". На це адвокат Пойндекстера, Ричард Беклер, заперечив: „ А ви влаштовуєте тут публічні спектаклі". При цьому адвокат показав на армію телевізійних камер і фоторепортерів.

КОНҐРЕСМЕН-ДЕМОКРАТ Лес Аспін, який очолює комісію в справах зброєнь Палати Репрезентантів, надіслав президентові Роналдові Реґенові листа, в якому заперечував проти виведення з Европи всіх ракет середнього засягу — американських і совєтських. На думку Л. Аспіна, кожна сторона повинна зберегти в Европі від 50 до 100 ракет середнього засягу. Він розуміє, що така кількість ракет є чисто символічною, але Европа, яка залишиться без ракетного захисту, стане „політично нестабільною".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Tel.: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Познаки десталінізації у СССР

Коли Владимір Ільїч Ульянов-Ленін, творець совєтської імперії, помер у січні 1924 році, його наступником став Йосіф Вісаріоновіч Джуґашвілі-Сталін, який правив по-диктаторськи 29 років і помер у 1953 році. Його наступник Нікіта Хрущов, який на кивок від Сталіна танцював перед ним „присюди", привітав смерть Сталіна також танком і радісним вигуком „Помер тиран". Але щойно на конґресі компартії СССР 1956 року Хрущов виступив із своєю історичною промовою, у якій „розвінчав" Сталіна, виявивши його криваві розправи з усіма, кого тільки запідозрив в опозиціонізмі, і тоді розпочалася ера „десталінізації" та „легшого життя" у СССР. Але у 1964 році Хрущова скинули у палатній революції у Кремлі, використавши його неприсутність у Москві і закинувши йому формально банкрутство його сільсько-господарських експериментів, як бажання виростити на цілинних землях таку кукурудзу, яка йому заімпонувала в Америці, і тим подібні провини. Хрущов був єдиним кремлівським вождем, якого не похоронили під мурами Кремля, тільки як звичайного смертника, на московському цвинтарі. Однак тепер, уході заповіджених Міхаїлом Ґорбачовим реформ, видно різні познаки, що починається відворот від сталінських метод за Леоніда Брежнєва і що — як читаємо в останному недільному числі „Ню Йорк Таймсу" — не є виключене перенесення тіла Хрущова до мавзолею під кремлівським муром та поворот до нової ери десталінізації.

Вказує на це, наприклад, заповідження появи книжки про Сталіна письменника Анатолія Рибакова. Книжка матиме заголовок „Діти Арбату" — центральної дільниці Москви. Героєм цієї книжки, величиною коло 800 сторінок друку, що його вже друкує серіями „Оґоньок", має бути юнак Саша, дійсна або видумана постать, жертва сталінського терору. Ця ж сама книжка має появитися повністю в журналі „Дружба народів". З критикою Сталіна виступив теж совєтський історик Александер Самсонов у довшій статті у тижневику „Арґументи і Факти". Міхаїл Ґорбачов — зручний і обережний комуністичний лідер здає собі справу, що виступити вже тепер самому одверто як це робив Хрущов, проти Сталіна — небезпечна справа. Тому ані він, ані новий директор Марксо-ленінського Інституту Леонід Смірнов не називають за іменем Хрущова ані не критикують Сталіна. Тільки недвозначно вказують на мільйони жертв сталінських „чисток" та виразно натякають на конечність ревізії ґльорифікаційного підходу до особи Сталіна.

Але, за твердженням московського кореспондента „Ню Йорк Таймсу" Сталін усе ще користується у деяких колах старих большевиків і старих віком сірих анафальбетичних громадян СССР німбом вождя із „сильною рукою" та переможця у Другій світовій війні і засновника імперії в її теперішніх кордонах від Велтави по Тихий океан. Оті саме звеличники Сталіна і Брежнєва становлять ядро опозиції проти Ґорбачова і його ніби лібералізаційного курсу.

Ґорбачов маніфестує той ліберальстичний курс свобіднішою цензурою щодо книжок, театральних вистав і образотворчого мистецтва. Наприклад, дозволено вперше передрукувати твір Александра Солженіцина „Один день в житті Івана Денисовича", але свобода друку за Михаїла Ґорбачова має дуже вузькі межі, бо вістку про дозвіл на появу в СССР інших творів Солженіцина, які появилися на Заході і виявили справжнє обличчя совєтської імперії — негайно офіційно заперечено. Запрошено на гостинні виступи балетмайстра Баришнікова, але ведеться далі баталія проти Нуреєва.

Проте, як недавно висловився в інтерв'ю поет Андрей Вознесенський, — „Правдивих реформ не можна перевести без попередньої десталінізації". Московський кореспондент „Ню Йорк Таймс" Філіп Тамбман — оптиміст. Він не виключає, що в ході наміченої „демократизації" Ґорбачова будуть регабілітовані розстріляні за Сталіна найвидатніші постаті російського комунізму як Бухарін, Зінов'єв і Камєнєв. У такому випадку треба би передаґувати „Большою Русскую Енциклопедію", де прізвища всіх противників Сталіна чи пак жертви його хворобливої кровожадности — або зовсім промовчані, або представлені як вороги народу. Найбільшими звеличниками Сталіна і ворогами „демократизації" є члени верхівки КҐБ. Це найбільша небезпека для Ґорбачова. Якщо він піде в очах тих сталіністів задалеко у своїх реформах — він може „смертельно захворіти" і приспішеним темпом перенестись у засвіти. В СССР все можливе і такий кінець розпочав би нову сторінку історії совєтської імперії.

Михайло Кучер

„ЯКІСТЬ" СОВЄТСЬКОГО ЖИТТЯ І МОЛОДІ

„Комсомольська Правда" побила рекорд „лібералізації" і гласности" та видрукувала статтю про якість совєтського народу і молоді. Газета ствердила, що в СССР нема великої літератури тому, що для неї нема відповідних підстав для існування. „Відповідними підставами" для існування великої літератури є добрий освічений читач. Такий читач був в Росії XIX століття і для нього творили визначні та геніяльні письменники того століття.

Справа великої літератури пов'язана з віком письменників. Письменники XIX століття раніше входили в літературу. Тоді було інше відношення до „молодости" і „старости". Пушкін помер на 38-му році життя. Російська література мала в минулому історичні „зони геніяльности" і талановитости. Справжні майстри слова мали признання вже в ранній молодості. В Росії на початку XIX століття в літературі було кілька геніїв, їх „створило" відповідне оточення-декабристи. Вони покликали до життя велику літературу.

У СССР Ґорбачова постало питання чому нема нового совєтського Пушкіна? Прийшлося шукати відповіді. Великих письменників кличе до життя великий читач. Це правда, одначе в минулому при кінці XVIII і у першій половині XIX століття письменних було від 3 до 6 відсотків, а це складало 1-2 мільйони осіб. В основному це були шляхта (дворяни), далі герої війни 1812 року, декабристи, ліцеїсти (виховники ліцеїв), вищі чиновники, священики і купці. Тепер прийнято, особливо в СССР, говорити про „проґрес (поступу) кількістю тонн видобутого вугілля, вирубаного лісу, пудами врожаю, кількістю шкіл, видаваних газет і журналів.

Молоді люди XIX століття різнилися від людей XX століття. Вони раніше розвивались, раніше починали самостійне життя в політиці і літературі. Тодішні люди, як Пушкін, після закінчення ліцеїв мали 17-18 років і отримували воєнні та „гражданські чини" і вступали до Парижу як військові капітани і полковники. Відомі поети мали 25-30 років.

На селі женили синів 15-17 літніх і виділяли їх на самостійне життя в господарстві.

Тепер (мова про СССР у статті „Комсомольська Правда"), люди починають життя пізніше і кінчають вищі школи та називають себе „молодшими спеціялістами у тридцять років."

Люди доби Пушкіна і в старості зберігали „дитяче" сприймання життя, мали бажання знати, вміння питати, щоб довідатись. „Старими" ставали відносно молоді люди. Таку авдиторію, одночасно зрілу і наївну потребує справжня література.

Тому що тепер в СССР нема нового совєтського Пушкіна винно саме совєтське суспільство. Нема умов за яких виростають генії.

Це викликало на лекції літератури незадоволену реакцію учениці десятилітки: — То виходить я винна що нема нового Пушкіна? Вчитель відповів: — Ти винна, я винен, всі ми винні.

Совєтські письменники в середньому старі віком, вони старші від письменників XIX століття. Щоправда, тепер панує „критична епоха", люди довше живуть і стають „розумніші", мають більше досвіду. Як зміна „старим" приходить „пожила молодь". Мистецтву приходиться трудніше. Настає епоха аналізи, науки, наукового мислення.

Совєтська молодь 30-их років народження говорила голосно. А ось молодь 50-60 років „махнула рукою", іронічно посміхнулась і розійшлась хто куди — в науку, в приватне життя, замкнулась у собі.

Як на совєтські умови КП сказала багато, але очевидно не все, ще на „все" не прийшов час. Письменники, які говорили голосно, знищені режимом, розстріляні, загинули в таборах. Незабаром і про те прийдеться писати.

Питання „Комсомольської Правди" дуже сміливе і газета відповідає на нього також досить сміливо, вважаючи на обставини.

І все таки чому в СССР нема нового вже совєтського Пушкіна? Тут прийдеться говорити про совєтську культуру. А на те в СССР ще не прийшов час. Приналежність до світової культури означає в літературі те, що даний твір помітила література великих народів, що такий твір викликав розголос, став модним над ним дискутують...

Ще можна назвати інший погляд. У світову скарбницю входять такі твори, які не є спожиттям середнього розвитку читача, які виходять поза межі свого середовища і стають універсально зрозумілими. „Світовим" є такий твір, який витягає людину (читача) з обмеженого щоденного оточення. Твір світового значення вириває читача з безпечного існування сірого дня. Такий твір є перемогою над залежністю від середовища.

Тут постає логічне питання чи можливі літературні твори світового значення за малої, або масової культури, що нею керують компютори, коли в літературі політичні комісари фельдфебельськими голосами гукають — „треба писати для народу". Під „народом" тут розуміються інтереси партії. На Заході є інше не менш страшне явище „писати треба для продажу, для прибутку". „Комсомольська Правда" не згадала, не могла згадати ролі партії в літературі. Поняття „партія" має свій патос. Партійна людина звільняється від залежности власної родини, народу, суспільства взагалі і вступає у зв'язок з людьми для осягнення одної мети. Загальна мета — комунізм — важливіша кровних зв'язків, або й національних.

За наших часів у слові партія захована погроза. Партія — це перемога (чи перевага) апарату над ідеа-

(Закінчення на стор. 5)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Василь Витвицький

На прославлення Тисячоліття

Хор ім. Дмитра Бортнянського в Торонто поставив собі почесне завдання: відзначити Тисячоліття Хрищення України наспіванням на грамофонних платівках усіх чотироголосих концертів свого патрона. Перша платівка появилася минулого року, а оце недавно вийшли дві чергові платівки.

У культурному житті нашої еміґрації — це почин цінний і замітний з кількох різних аспектів. Оце вперше за всю свою довголітню історію згадані концерти в числі 35 вийдуть у світ на грамофонних платівках і стануть доступними для широких кіл слухачів. Музично-співацька професійність, яка є основою хору „Музікус Бортнянський", дає запоруку, що технічні вимоги концертів, особливо ритмічні й інтонаційні труднощі будуть розв'язані згідно з інтенціями композитора. Це, зрештою, можна ствердити вже на основі випущених до цього часу платівок. Таке, наприклад, закінчення концерту ч. 27 („Гласом моїм ко Господу возвах") з його кунштовною і незвичайно вимогливою фугою виконане в належному темпі і з точністю й справністю музичних інструментів.

Проте є ще інший не менше важливий аспект. Ми є свідками, як Бортнянського та інших українських композиторів його доби російське музикознавство присвоює собі рішуче й безцеремонно. У Москві Бортнянський „російський композитор, засновник національної музичної школи". Київ примушений називати його композитором — „вітчизняним". Подібна тенденція слідна, зрештою, навіть тут в Америці. Не так давно на тутешньому музичному ринку появилася платівка з творами трьох українських композиторів: М. Березовського, А. Веделя і Д. Бортнянського. Заголовок платівки: „Russian Choral music of the 18th century". Можна сподіватися, що вихід у світ повного комплекту чотироголосих концертів Бортнянського заважить на нашому довголітньому змаганні до історичної правди.

Минулого року з приводу появи першої платівки циклу я підкреслив особливо одну рису, а саме тонке, сповнене побожности виконання музики Бортнянського. Ця риса висувається на перше місце й тепер в обох свіжо випущених платівках. Вистане послухати для порівняння дві різні інтерпретації відомого і популярного колись в Україні концерту „Возведох очі мої в гори". Його наспівав російський академічний хор під диригентурою О. Юрлова. Виконання з суто музичного погляду бездоганне. Особливо підкреслені виступи хорового масиву при сильних динамічних контрастах. Усе таки під рукою Максимова торонтонський хор передає слова і музику концерту Бортнянського куди переконливіше й більше удуховлено.

Стоїмо на порозі року ювілейного 1988. Скоро відбудуться широко заплановані й різноманітні відзначення славного Тисячоліття. Повний цикл концертів Дмитра Бортнянського наспіваний на платівках залишиться як тривалий і нестертий слід тисячолітніх святкувань.

Випустивши досі три платівки з концертами Бортнянського з-поміж усіх п'ятьох, торонтонський хор і його диригент виконали більшу частину взятого на себе завдання. Як кажуть, до завершення діла вже ближче, ніж дальше. Слово тепер за всією еміґраційною громадою, а передусім за церковними комітетами, які повинні піти за прикладом наших владик — меценатів цього видання і взятися за якнайбільше поширення досі випущених трьох платівок. Було б бажано, щоб й музичні, особливо співацькі кола в почутті солідарности поставили собі за мету помогти нашому сміливому колезі та його співробітникам і зняти фінансовий тягар цілого проєкту з їхніх плечей. Знову ж, коли мова про дві останні платівки циклу, то наші очі звертаються в бік наших установ, особливо братських союзів і банків-кредитівок. Уфундування згаданих платівок творило б одну з світлих сторінок в історії культурно-громадських заслуг цих установ.

Адреса хору: Musicus Bortnianskii, 191 Lippincott St., Toronto, Ont. M5S 2P3, Canada

Ольга Кузьмович

НІМЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ ПИШЕ ПРО „УКРАЇНСЬКУ СИЛУ"

Ми, здається, так привикли вже до критичної і неприхильної настанови до нас, як спільноти, що її так часто відчуваємо, а то і читаємо в чужій пресі, що стає аж дивно, коли несподівано находимо інакший погляд.

Тому приємно заскочив нас кореспондент „Франкфуртер Альґемайне Цайтунґ" Бернгард Гаймріх з Єрусалиму, який в числі із датою 4-го березня ц. р. помістив на сторінках своєї газети довжелезне повідомлення із розправи І. Дем'янюка в Єрусалимі пн. „Незворушений і непорушний".

У цьому повідомленні поруч із точним описом ходу розправи, переслухання свідків та їхньої, аж пересадно, емоційної реакції у зустрічі з підсудним, Б. Гаймріх віддає також дуже влучно настрій на залі і поза нею, просто малює перед читачами цілу акцію, яка проходить, та її закуліси і тим дозволяє справді відчути, що діється на цій розправі яка так полонить увагу мешканців Ізраїля і цілий вільний світ.

Ще раз читаємо про цілу театральність цього дивного процесу, про те, що брак зворушення, а до того навіть погідність І. Дем'янюка, його намагання простягнути руку одному із свідків викликають несамовите враження, коли усвідомити собі, що ціла ця драма проходить лише для ствердження алібі — був він справді тим жорстоким „Іваном Ґрозним" чи ні? Ще раз читаємо у репортажі ствердження, що процес, властиве кажучи, відбувається немов показова лекція у школі, щоб пригадати всім про голокост, про хід процесу якого передають усі радіові голосники і всі телевізійні станції і ніхто із мешканців Ізраїля не може заховатися перед постійним підкреслюванням цього факту.

Читаємо також опис зізнань дотеперішніх свідків із жахливими описами та оскарженнями І. Дем'янюка, що їх судді приймають за вірні, не зважаючи на те, що у перехресному допиті адвокат оскарженого О'Коннор, доказує їм зміну їхніх зізнань та їх нелогічність.

Але не це є цікаве в статті у „Франкфуртер Альґемайне Цайтунґ", а думки кореспондента Б. Гаймріха на тему загальних настроїв на залі і поза нею.

На його погляд, важливу ролю відіграють саме всі ці невидні струмені, що діють довкола того процесу. І тут саме одною із найважливіших уважає автор „українську силу", що стоїть за Дем'янюком із ЗСА і перед якою є відповідальний його адвокат О'Коннор. Ця сила — пише Гаймріх — не лише фінансує оборону оскарженого українця але вона оцінюватиме О'Коннора після закінчення процесу. Гаймріх характеризує цю українську силу як поважний чинник у ЗСА, який вже вийшов із часів „лоббіінґ" у Вашінґтоні в українських народних одягах, але стоїть сильною групою, — в якої протикомуністичні настрої, а серед жидів має „славу" традиційного антисемітизму. Але, — пише далі автор, — українська група в ЗСА не стоїть сама для себе, і тому за О'Коннором та його обороною слідкують різні важливі чинники, про які Гаймріх ясно не висловлюється. Уважає, однак, що навіть прокуратура признає, що існує певний невидимий „трикутник", який створює дивний хід і дивні способи переведення процесу. Із розмов із знавцями міжнародного права німецький журналіст стверджує, що спосіб, у який досі ведуть цей процес був би неможливим у інших країнах світу, зокрема в Англії чи ЗСА.

До того несудового і незвичного ходу допомагає зокрема участь в ньому учнів усіх шкіл, членів військових ізраїльських відділів, що їх привозять цілими групами, немов на театральне видовище. Що це має своє значення, читаємо в іншій німецькій пресі, де цитують як ось наприклад, у „Дармштеттер Ехо" враження тих учнів і молодих дівчат, що служать у війську і стверджують, що вперше в житті відчувають приналежність до „великої ізраїльської родини". Значить, акція була добре продумана, щоб мати вплив на молодих жидів, які на шляху до особистого добробуту затратили почуття патріотизму.

У всіх, однак, репортажах німецької преси бачимо велику осторожність у будь-якій ідентифікації І. Дем'янюка із т. зв. „Іваном Ґрозним". Спокій, який віддзеркалюється на обличчі оскарженого, є для них нерозгаданою загадкою і тому однозгідно стверджують, що коли він винуватий, тоді в нього нерви як залізо, коли ж — ні, — це для нього мусить бути страшний сон, який може потривати ще кілька місяців.

ДО З'ЄДНАНИХ СТЕЙТІВ прибула велика делеґація совєтських режисерів, артистів, сценаристів і журналістів, яку очолює голова Спілки кінематографістів СССР Елем Клімов. Від 19-го до 25-го березня делеґація відвідає Лос Анджелес, а відтак Ню Йорк. Вона побуває на кількох прийняттях, які будуть влаштовані, зокрема, мільйонером Армандом Гаммером, керівниками кіностудії „Колюмбія пікчерс" і кінорежисером Сіднеєм Поллаком. Відбудеться дискусія між совєтськими і американськими режисерами. Запланована також дискусія в Американському кіноінституті, в якому будуть показані кадри зі совєтських фільмів про ЗСА і американських про Совєтський Союз. Влітку цього року аналогічна американська делеґація відвідає Совєтський Союз.

Любов Коленська

АМЕРИКАНСЬКА ЖУРНАЛІСТКА В ПЕРЕХРЕСНИХ ВОГНЯХ АФГАНСЬКОЇ ВІЙНИ

I.

Джен Ґудвин — американська журналістка і кореспондентка „Ледіс Говм Джорнел" у 1985 році виїхала в Афганістан із дорученням написати наукову працю на тему тамошніх жінок — жертв совєтської інвазії, які бездомні скитаються поза своїм родинним вогнищем.

Зараз у перших рядках свого репортажу п. з. „Схоплена в перехресний вогонь" (праця Дж. Ґудвин появиться пізніше), вона розкриває перед читачем тверду дійсність брутальної поведінки совєтського окупанта та акти жорстоких розправ над цивільним афганським населенням, що їй їх доводилось бачити і пережити, перебуваючи там три місяці разом із афганськими повстанцями. Стверджуючи ці факти, американська кореспондентка підкреслює, що хоч вона зовсім — не новак у воєнній журналістиці, досі бо їй доводилось покривати репортажами чотири війни та й не раз не два бачити саме дно воєнного жахіття, — її „заскочили" вчинки совєтських узурпаторів Афганістану. В той же самий час журналістка висловлює своє здивування із-за цього, що — дуже мала кількість людей на Заході свідома отого неймовірного здесяткування мирного афганського народу... Адже там загинуло 2 мільйони населення, а 5 мільйонів мешканців цієї країни, які в наслідок переслідувань совєтського окупанта, опинились поза межами своїх міст, містечок і сіл — сьогодні безприютні.

Завданням Дж. Ґудвин ще було, перебуваючи із афганськими повстанцями-борцями за звільнення із-під поневолення совєтською владою, написати про порушення прав автохтонів Афганістану — афганського населення — „Поїхала я туди в ролі професійного обсерватора, та швидко вхопив мене несамовитий крутіж війни" — пише журналістка, — вражена докраю трагедією афганців, що намагаються відібрати окуповані ворогом їхні землі.

„Це було в місячну осінню ніч, у саму його повню", — розповідає Дж. Ґудвин, — коли її разом із трьома повстанцями — Назарем Джганом — провідником, Гамідом — перекладачем та Вакілем — лідером повстанського руху — довелось, опинившись 200 миль поза ворожою лінією — подорожувати джіпом. „Наш джіп у місячних променях, — описує журналістка, — кидав різку, гостру тінь, начебто це було опівдні. Вакіль, їдучи, майже звисав з джіп, намагаючись стежити за найменшими порухами довкілля". Раптом він затріснув двері і вигукнув: „У нашому напрямі зближається совєтський військовий гелікоптер!" І для них у цьому менті — як пише американська журналістка, — не залишилось інакшої альтернативи, а лиш прискорити темп автомобіля до швидкости 80 миль на годину. Скоріше їхати не було можливо, бож дорога була повна вибоїн і коли б Вакіль ще більше приспішив темпо їзди, міг би втратити володіння над кермою і джіп був би тоді в клопоті. Що дійсно на мент і сталося, бо в одній хвилині їх раптом шарпнуло і несподіваним сильним рухом кинуло вбік. Але якось закінчилось усе гаразд, бо ніхто з пасажирів не був пошкоджений. Однак у цій же самій хвилині Дж. Ґудвин собі пригадала, що недавно вийшла заборона совєтських властей вночі подорожувати, інакше, — сказано було в цьому повідомленні, — таких подорожних чекає смерть. І від цієї думки американську журналістку пройняло почуттям чогось лихого і начебто... неминучого.

Раптом гелікоптер, що сидів майже „на хвості" їхнього джіпа, — оповідає Дж. Ґудвин, — кудись віддалився, а потім зник. Їм сказав тоді Вакіль, що правдоподібно гелікоптер, щоб їх випередити, поїхав чимдуж до села і там вже їх... очікуватиме. Та відвороту вже не було і вони поїхали в це саме село.

Врешті перед ними в світлі місяця замайоріла група хат, а там, біля однієї з них, зарисувались густі дерева, коло яких рвучким рухом Вакіль зупинив джіпа. Від раптового його руху — автомобіль затремтів і зарився у землю. Усі з їхньої групи прудко вибігли з джіпа і подалися додому. Вакіль застукав у двері, бож як він їм казав ще заки вони наблизились до села — „там живуть самі ... свої". Постукав він ще раз — але йому відповіла лиш глуха тиша. У світлі місяця риси його обличчя заворушились незрозумінням і неспокоєм... Але він зразу діяв швидко, бо вказав їм на бічний вхід до будинку. І вся їхня група, — пише кореспондентка — побігла сходами вгору, аж вийшли на дах хати. Дж. Ґудвин підвела свій зір на небо, на зорі, і завважила, що три з них доволі швидко порушуються і мають приручені до себе червоні світла... І тоді зрозуміла що це над ними кружляють гелікоптери... Було проразливо тихо і проразливо ясно... Ніякого голосу, навіть шелесту — ні... Єдиний лиш переривав тишу шум гелікоптерових крил...

Зненацька Дж. Ґудвин пройняло льодовим холодом... Вона відчувала як у неї застигають руки: „А що як гелікоптери приземляться, а що як почнуть обшукувати, перетрушувати хату за хатою і їх знайдуть..." І навіть, сама не знаючи коли, вона промовила вголос:

— І що далі? ...

Тиша. Ніхто нічого їй із повстанців не відповів, мовляв, ніхто з них не чув, чи не зрозумів її запиту.

Аж за хвилину, начебто щойно вспіваючи за Дж. Ґудвин запитом, Вакіль звернувся до Гаміда:

— Якщо вони приземляться? ... Ще заки ми виїхали я сказав своїм побратимам, що якщо нам будь-що неочікува не притрапиться, то ми... без вийнятку без... виправдування будемо боротись аж до кінця... Я сказав, що не дамся на те, щоб схопивши мене живого, вони опісля мене тортурували, а відтак все одно... вбили... Я, знай, Гаміде, боротимусь як лиш найкраще зумію, а остання куля — призначена мені...

І записує у своєму репортажі Дж. Ґудвин, — що ніколи до цього моменту Вакіль не здавався їй так якось похлоп'ячому молодим...

— Я також! ... Я з тобою згідний! — відповів йому Гамід.

Відчуваючи у своїй душі велику осамітненість, Дж. Ґудвин потиху поклала перед собою німий запит: „Але, що буде зі мною?" Пізніше у своєму репортажі вона признається, що вона ніяк не могла уявити себе в такій ситуації, якщо б її схопили совєтські вояки... Що вона зробила б? Як зареагувала б? ... А оті юнаки зразу мали тверду відповідь. Вони... знали!

Закінчення буде.

СТОРІНКА КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ

Р. ІУ. БЕРЕЗЕНЬ 1987 Ч. 6.

Д-р Юліян Химинець

Наші сусіди — чехи

Історично чехи були все слов'янофілами. Найкраще це ми бачимо на слов'янському конгресі в 1848 році у Празі. І наш національний геній Тарас Шевченко в той час захоплювався слов'янофільством. З того часу залишилося його „Послання Шафарикові". Він писав: „Слава тобі, Шафарику, во віки і віки, Що звів єси в одно море Слов'янськії ріки".

Через своє геополітичне положення (чехи оточені з трьох сторін німцями), чехи у своєму слов'янофільстві пішли один крок далі. Вони політично зробили ставку на Москву, як на найсильнішу слов'янську державу. Цю ідею підтримували майже всі чеські політичні мужі того часу як, наприклад, проф. д-р Т. Масарик, д-р Е. Бенеш, д-р К. Крамарж й інші.

Чехам жилося в старій Австро-Угорській монархії добре, тому ідея чеської національної незалежности не була серед чеського народу популярною. Це змінилося на початку Першої світової війни, коли стало очевидним, що Австро-Угорська держава може одного дня розпастися. Для того проф. д-р Т. Масарик 15-го квітня 1915 року написав ноту до російського уряду. В цій ноті Масарик пише, що чеський народ є цілковито русофільський, тому російська династія на чеському троні буде дуже популярною, і що всякі пляни і бажання Росії в справі чеської держави будуть зі зрозумінням прийнятті. Це становище д-ра Масарика до російської династії уможливило йому вести в Росії успішно свою працю для свого народу.

Будівничі чеської держави, беручи до уваги розпад Австро-Угорської держави, повністю здавали собі справу з того, що нова чеська держава буде найкраще забезпечена, коли вона буде межувати з російською імперією. Для цього треба було до чеських земель прилучити ще Словаччину і Закарпаття. Цей плян вдався здійснити чеським політикам при допомозі різних обіцянок і запорук, яких вони ніколи не думали дотримати, не зважаючи на те, що ці „запевнення" були у формі міжнародних договорів.

Словаччина і Закарпаття, хоча дуже важливі для Чехо-Словаччини, ще не давали можливости сусідства з російською державою, бо між ЧСР і Росію була Галичина і Волинь. Тому міністер д-р Е. Бенеш на мировій конференції в Сен Жермен домагався включити до своєї держави українські землі — Галичину і Волинь. Ми про це довідуємося з книжки Владислава Студніцького*) який подає промову міністра д-ра К. Крамаржа до загальних зборів „Русского Общества" в Братиславі в 1925 році. Він каже про прилучення Закарпаття до ЧСР таке: „Коли я разом з д-ром Бенешом на мировій конференції захищав чеські інтереси, в той самий час ми боронили інтереси великої Росії".

„Правда, що наші пляни не були цілковито здійснені (мін. Бенеш намагався прилучити до ЧСР ще Галичину і Волинь. — Примітка автора) через польські імперіялістичні намагання. Але це лише тимчасові успіхи поляків. Та коли повстала велика Росія зажадає свої території, ми запевняємо вас, що ми повернемо Підкарпатську Русь великій Росії без вагання. Про це не майте жадного сумніву"

Ми були свідками того, що чеські політики цю свою обіцянку російській державі дотримали. Правда, це не була російська держава, про яку говорив в 1925 році д-р Крамарж. На цей раз це була російська держава у формі СССР. Це сталося весною 1945 року,коли чеський президент д-р Бенеш на конференції з членами большевицького уряду в Кошицях погодився на включення Закарпаття до УССР. Це домовлення Бенеша з большевиками згодом затвердив чеський парлямент без жадної опозиції.

Виходить, що чехи добровільно віддали Закарпаття большевикам, признаючи, що Закарпаття — українська земля, що має належати до свого українського материка Київ-Львів, не зважаючи на те, що Чеська Національна Рада в Лондоні на чолі з президентом д-ром Бенешом не визнавала змін в ЧСР, які постали по Мюнхенській конференції восени 1938 року. В наслідок цього, Бенеш не признавав існування Карпато-Української Держави.

Закарпатські українці жили з чехами в одній державі 20 років. За цей час вони зазнали від чехів велику кривду.

1) Закарпаття з'єдналося з чехами на підставі самоуправи країни, яка була гарантована міжнародним договором й чеською конституцією.

Чехи, будучи москофілами, знайшли собі в московських емігрантах добрих помічників в роз'єднанні українського народу Закарпаття. Вказуючи на те, що народ не є цілком об'єднаний, чехи відмовлялися здійснити самоуправу країни. Цей стан тривав повних 20 років, аж поки чехи були змушені в 1938 році на підставі Мюнхенського договору здійснити свої зобов'язання.

2. На підставі договору чеського президента д-ра Е. Гахи з А. Гітлером, Гаха віддав чеські землі під протекторат Німеччини. В наслідок того все чехословацьке військо було підчинено Третьому Райхові.

Чехи на протязі 20 років тягнули животворчі соки з Закарпаття, але коли треба було боронити Закарпаття перед мадярським наїздом, їх не стало. Якщо б в чехів була добра воля допомогти закарпатському українському населенню боронити Закарпаття, вони могли це робити. Але вони цього не зробили. Більше того, вони не передали військове устаткування і зброю легальному урядові Карпатської України,але зброєю, яка була в їхньому посіданні, на приказ ген. Л. Прхали озброїли мадярських терористів (Тячево, Рахів, Велик Бичків й інші), які ще до приходу мадярського регулярного війська заарештували і без суду розстрілювали українських патріотів. Це є непростиме.

Закарпаття досьогодні вже понад сорок літ ділить долю і недолю в злуці з іншими українськими землями. Одначе, деякі чеські закордонні політики ще все мріють про Закарпаття, яке вони радо бачили б в злуці з чеськими землями.

Ми, представники Закарпаття за кордоном, радимо чеським закордонним політикам забути про те, що Закарпаття буде колись належати до ЧСР так, як це було до 1938 року. З того часу минає вже майже 50 літ. Часи змінилися. Але в нас є добра воля жити з чеським народом чесно і мирно, оскільки і чехи цього бажають. Цим разом не обманом і шахрайством, але як рівний з рівним, на підставі національного принципу, який каже, що кожний народ має право на свою національно-політичну незалежність, оскільки він цього бажає. Це є становищем закарпатців, які є частиною великого українського народу, і які хотять і будуть діяти разом.

Чехи, навчені сумним досвідом з русофільством, могли б забезпечити свою національну незалежність в співпраці з Україною, з якою могли б мати природні кордони.

*) "Kwestja Czechoslowacji a Racja Stahu Polski", Варшава 1938, ст. 95

Болюча втрата

(Думки з приводу відходу у вічність св. п. проф. А. Штефана.)

Дня 4-го вересня 1986 року закінчив своє земне життя голова Сойму Карпатської України достойний Августин Штефан, про що вже писала українська преса. Зокрема „Самостійна Україна" у ч. 3(420) обширно поінформувала своїх читачів про цю сумну подію.

Не стало людини, яка єдина з-поміж національно свідомих післявоєнних імігрантів до ЗСА мала контакт і авторитет між американцями закарпатського походження, загально окреслюваними як американські русини. В їхні руки покійний віддав також більшу частину свого архіву. Багато декому тяжко зрозуміти, чому якраз туди віддав частину свого архіву, але в одному ми можемо бути певні, а саме: що проф. А. Штефан, маючи за собою великий досвід виховання молодого покоління на батьківщині, напевно бачив набагато дальше вперед від нас, молодших, коли так жваво цікавився „пропащими" вже, як загально уважається, американськими русинами. А виховувати молодь на Закарпатті доводилося покійному цілком не в рожевих обставинах. Для ілюстрації наведемо приклад Державної Торговельної Академії в Мукачеві, котрої покійний був директором на протязі понад 16 років.

Після Першої світової війни всі три середні школи в Мукачеві захопили в свої руки місцеві мадяроно-москофіли спільно з деякими галицькими і буковинськими москофілами та російськими імігрантами. Мова йде про дві учительські семінарії та гімназії. Щоб протидіяти такій аномалії, на початку 20-их років перенесено з Ужгороду до цієї москофільської твердині Торговельну Академію під назвою Державної Торговельної Академії в Мукачеві.

Вибір проф. А. Штефана на директора цієї академії був дуже вдалий. Був потрібний неабиякий дипломатичний хист, такт і життєва мудрість, щоб встоятися в цьому до народовецького руху крайньо вороже наставленому москофільсько-мадярському гнізді. Всі ці прикмети мав проф. А. Штефан, тому йому пощастило нав'язати добрі відносини як із москофільським старостою міста, так і з членами міської ради, котрої був також членом довгі роки. Завдяки цим своїм прикметам він зміг виховувати своїх студентів у національному дусі, а в половині тридцятих років написати і видати першу граматику української мови фонетичним правописом на Закарпатті. Москофілів він трактував як своїх збаламучених братів і до їхніх поглядів ставився поблажливо, бо уважав, що час все поправить. В дійсності закарпатські москофіли звичайно розмовляли між собою „язичієм", з котрого російські емігранти робили собі кпини. Розмовляючи з ними, проф. А. Штефан старався також „не показувати їм червону плахту", тобто у розмові з нами оминати деякі фонетичні прикмети літературної української мови, до котрих його співрозмовці не були призвичаєні. Звичайно, деякі радикально наставлені його молоді студенти, котрих він виховав на свідомих українців, критикували його не раз між собою за таке поступування. Пригадується подія, яка трапилася у половині тридцятих років. Театральна група з Ужгороду давала у Мукачеві виставу українською мовою. Проф. Штефан виголосив на сцені привітальну промову від управи міста до переважно москофільської публіки. Декотрі студенти проф. Штефана, що були на виставі, опісля нарікали, що в промові бракувало слів на перезвучне „і", як також бракували деякі інші специфічно українські слова.

Наведу ще один приклад, як примирливе наставлення проф. Штефана до москофілів відбилося позитивно під політичним оглядом. В міру того як Українство на Закарпатті кріпшало, а москофільство банкрутувало, Прага докладала більше зусиль, щоб якомога більше „збалянсувати" сили двох протилежних таборів. З другого боку вона покликалась на розбиття між закарпатцями на ті самі два табори, як на перешкоду для уділення Закарпаттю (Підкарпатській Русі) давно обіцяну і мировим договором забезпечену автономію. Неначе у відповідь на таку політику Праги проф. Штефан виступив публічно із примирливою ініціятивою у відношенні до москофілів, впливи котрих між народними масами меншали з кожним днем, хоч Будапешт і Варшава щедро сипали гроші своїм агентам А. Бродієві і д-рові Ст. Фенцикові на підтримку проти українства.

Кілька років перед переломовими роками 1938-39 проф. А. Штефан помістив статтю під заголовком „Модус вівенді" у часописі „Земля і Воля" із закликом шукати спосіб порозуміння і співжиття із русофілами. Лишаємо на боці напастливу і болючу для покійного реакцію у часописі „Пробоєм" на цю його статтю. Важливим є факт, що провідні карпато-українські діячі на чолі із майбутнім президентом Карпатської України о. монс. Августином Волошином і посол Юліян Ревай восени 1938 року пішли за порадою проф. А. Штефана: домовилися з москофілами і погодилися на персональний склад першого автономного уряду, тоді ще Підкарпатської Руси, і тим вибили Празі з рук аргумент, що, мовляв, вона не знає, з ким має говорити. Слід виразно підкреслити, що українські провідники знали добре, що домовляються із ворожими запроданцями, але це була вимога часу. Невдовзі після того тайна чеська поліція зловила А. Бродія „на гарячому" як він брав гроші від мадярського агента. Прага, нарешті, прозріла А. Бродій пішов за грати, а автономний уряд був переформований і на його чолі став о. монсеньйор Августин Волошин.

Ми залишаємо для шановних читачів, щоб самі провели паралелю до сучасного стану організованого громадського життя українців у ЗСА.

Зрозуміння і вирозуміння проф. А. Штефана до американських русинів не перешкодило йому залишитися далі українським соборником. Його відношення до американських русинів багато в дечому нагадує нам його відношення до москофілів на Закарпатті. Побачивши свої помилкові погляди, вони пізнали різницю між поняттями „русин" і „русский". Зрозуміли, що всі українці — це колишні русини і що сьогодні це є природним для кожного русина називати себе українцем.

Від американців закарпатського походження, що є відірвані від рідного ґрунту своїх пращурів, було б нереальним сподіватися, що за сучасних умов вони перейдуть таку метаморфозу у своєму способі думання і відчуваннях, як це зробили ми самі та колишні деякі москофіли на рідних землях. Залишається питанням, скільки з них зрозуміє, що для русинів на рідних землях це є природним явищем називати себе українцями, так як себе називають всі ті, котрих предки ще донедавно також називали себе русинами, руснаками і т. п.

Чи зі смертю проф. А. Волошина урветься всякий контакт між карпато-українцями і американськими русинами? Не допустім до того, бо наші брати на рідних землях нам того не простять!

Ю. Ш.

В. Шандор

Свято Т. Шевченка в Празі в березні 1939 року

Карпатська Україна входила в склад Чехо-Словаччини протягом двадцяти років на автономних правах. Хоча ця автономія була майже за весь час тільки на папері в конституції держави та Сен-Жерменськім договорі, але вона творила політичну програму боротьби за наші права. А життя нашого краю в цій демократичній державі набрало зовсім іншого змісту, ніж під окупацією Мадярщини протягом довгих віків. Той факт, що справа автономії була гарантована в конституції держави та міжнародному договорі, був великим політичним козирем в наших руках. Проблему автономії як політичну програму винесли українці-народовці між народ, так що вона набрала загальний національний характер, стала програмою цілого народу.

Хоч за цих двадцять літ ми розвивались національно, політично й економічно, але ніколи не були в краю екзекутивною силою, себто не мали вирішального впливу на наші власні справи. Такі вимоги до державних чинників Чехо-Словаччини ставили наші провідники як д-р Григорій Жаткович і о. Августин Волошин вже зразу на початку нашого співжиття, тобто в 1919 році й пізніше, але безуспішно. Замість поступово розвивати автономні адміністративні органи в краю у співпраці з місцевими чинниками, Чехо-Словаччина завела в нас сильну державну централізацію. Провідні кола нашого краю протестували проти таких протиконституційних зарядження уряду, однак ці протести не були в Празі вислухані. На знак протесту перший губернатор нашого краю д-р Г. Жаткович зрезигнував і повернувся до Америки. Він був американським громадянином.

Потрібно було аж Судетської кризи, щоб Чехо-Словаччина виконала свої зобов'язання відносно автономії Карпатської України. Недоброзичливі наші сусіди, а з ними і дехто з наших карпатських редакторів твердять, що Карпатська Україна щойно після відступлення Судетів Німеччині почала ставити вимоги автономії. Є це звичайний ворожий трюк, яким ще й сьогодні користуються вороги українського народу і його державности, завжди пов'язуючи його боротьбу з якоюсь непопулярною чужою ідеологією в залежності від того, кому і як в даній ситуації потрібно. Карпатські русини-українці ставили вимогу автономії зразу в 1919 році і пізніше, коли про Гітлера на було ані слуху в світі.

Конституційним законом ч. 328 з 22-го листопада 1938 року Збірника законів і розпорядків була змінена державна система Чехо-Словаччини на федеративну, що означало для Карпатської України значно ширші права, між ті, які, гарантувала автономія. Іменування кінцем жовтня 1938 року о. А. Волошина прем'єр-міністром уряду, а Ю. Ревая та д-ра Е. Бачинського міністрами, став наш уряд справжнім господарем і репрезентантом краю з широкими екзекутивними державними правами.

Мені припала честь бути представником того уряду при центральному уряді в Празі. Прага була в той час центром европейської політики, де перехрещувались дипломатичні та стратегічні інтереси держав. Чехи були приголомшені Судетською катастрофою й шукали її винуватців. Є в людській натурі, що завжди легше знаходити вину в інших, ніж у себе. Таку вину дехто пришивав і нам. Наша оборона проти закиду розбиття республіки була проста і зрозуміла. Не є нашою виною, що чехи відкладали виконання своїх конституційних і міжнародних зобов'язань відносно автономії Карпатської України аж до кінця 1938 року, тобто до доби наступу на них Гітлера. Напружену ситуацію в той час в Празі характеризує той факт, що, наприклад, чеські студенти на філософічному факультеті Карлового університету зірвали бюст колишнього президента Т. Г. Масарика.

На початку мого перебування там ситуація в Празі для співпраці не була легкою, але можливості існували. Одною з основних точок моєї праці в Празі було створення Чесько-Українського Товариства, що я зразу взявся реалізувати. В цьому товаристві згуртувались провідні прихильні нам чеські кола, як також українські культурні діячі з Праги та околиці. За порівняно короткий час, всього за два з половиною місяця, Чесько-Українське Товариство створило вже свої організаційні рамки, випрацьовувало свій статут і мало в Празі 11-го березня 1939 року вдалу імпрезу, а саме: Свято Т. Шевченка з нагоди його 125-літніх уродин. Без нашої зфедерованої державности ми ніколи не були б спроможні дати цьому урочистому святу такий офіційний характер, з таким добором державних і культурних чеських представників і то в найбільшій залі Праги в Сметановій залі Репрезентаційного Дому.

Залучую копію запрошення, яке найкраще віддзеркалює рівень та офіційний характер цього свята. Якщо за такий короткий час вдалося в Празі спільними силами створити таке свято, то можна собі тільки уявно представити, який успіх могла б мати наша українська справа протягом двох чи більше років праці на цьому терені. Та лукава доля і тут нам не дописала. Того роду культурні зв'язки потягали за собою і дальші господарські й інші можливості та політичні впливи, яких ми потребували тоді, та яких будемо потребувати і в майбутньому.

Державно-визвольна проблема України була в Празі в добі між двома світовими війнами гальмована чеськими москофільськими політичними колами та політикою Польщі, що мало вплив і на Карпатській Україні. Цікаво, що в добі Карпатської України ці погляди під впливом проукраїнської світової опінії докорінно змінились. Польська преса з цього приводу прийшла до висновку, що чехи при перших проявах української політичної коньюнктури завжди підуть за Україною, а не Польщею.

Справу нашої співпраці з чехами гальмував до певної міри і їх власний уряд, наприклад, іменуючи ген. Льва Прхалу міністром Карпатської України. З цього приводу настали в цілій Карпатській Україні гострі демонстрації з не дуже потрібними й розумними вигуками, як „бийте чехів вилами, мотиками" і то навіть з уст відповідальних осіб. Зрозуміло, що це все йшло на рахунок нашого уряду.

Ми мали право й причину демонструвати, але не з такими безвідповідальними заявами декотрих осіб, та з такими політичними висновками, що в Празі зрозуміли як незацікавленість карпатських українців жити в одній спільній державі з чехами. Після цих демонстрацій чеський уряд зовсім серйозно переговорював з польським урядом відносно відступлення Карпатської України Польщі.

Все це треба було в Празі належно вияснити та знаходити в наших взаєминах те, що нас лучило і було для обох сторін корисним, а не те, що нас роз'єднувало. Концепцію приєднання Карпатської України до Польщі підтримували й декотрі члени словацького уряду як, наприклад, міністер Карло Сідор, який був речником польського крила Глінкової партії. Сідор висував, між іншими, і думку приєднання Словаччини до Польщі, даючи тим вияв невдоволення словаків у складі Чехо-Словаччини. Сідор, а з ним і його прихильники пропольської конвенції ігнорували політичну дійсність і практику Польщі відносно понад шести мільйонів українців, що жили в той час в Польщі.

Свято було дійсно імпозантне. Коли після кантати „Б'ють пороги, місяць сходить..." склав я візиту п. Кпрасу в його льожі, — який був моїм професором в університеті, — то він, піднявши руки вгору, привітав мене словами: „величаве, величаве". В короткій розмові висловив подив і признання до краси і сили української пісні. Велика репрезентаційна заля була заповнена по береги.

Ми мали з чехами політичні порахунки, але не був для цього тепер ані час, ані місце. Нашим життєвим інтересом було забезпечити для нас чеські кредити, що доходили кілька десятків мільйонів корон місячно, які нам чехи не були зобов'язані давати, а без яких ми не могли фінансово існувати, принаймні перші два-три роки. Ця проблема була й головною проблемою й журбою уряду Карпатської України. Як член Державної Господарської Ради за Карпатську Україну мав я близьке відношення до цієї справи. Так я зрозумів своє завдання в Празі і в тім дусі його виконував.

В політиці і дипломатії держав є в ужитку неписаний закон, який часом вимагає від людини діяти якраз протилежно в одній добі, ніж вона діє в іншій. Наша загальна ситуація змушувала нас діяти в Празі в змислі цієї засади і воно було нашій молодій державі на користь.

ЧЕСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК ТА МИСТЕЦТВ, СЛОВЯНСЬКИЙ ІНСТИТУТ, УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСІТЕТ У ПРАЗІ ТА ЧЕСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ СВЯТОЧНИЙ КОМІТЕТ

улаштовують у суботу 11. березня 1939 р. о 7½ год. вечер. в Сметановій салі Репрезентаційного дому голов міста Праги

УРОЧИСТИЙ ВЕЧІР

СВЯТКУВАННЯ 125-РІЧЧА ВІД НАРОДЖЕННЯ

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(1814—1939)

*

на який дозволяють собі Вас запросити.

Святочні промови виголосять: унів. проф. Д-р *Ю. Горак*, унів. проф. Д-р *М. Гисек* та унів проф. Д-р *О. Колеса*.

Протектори свята:
Д-р *Ян Капрас*, міністр народньої освіти
Мсгр Д-р *А. Волошин*, прем'єр влади та міністр нар. освіти Карпатської України.

Почесний голова:
Проф. Д-р *Й. Шуста*, президент Чеської академії, бувш. міністр освіти.

Почесна президія:
Д-р *Й. Б. Фоерстер*, композитор, почесний голова „Чехословацько-української взаємности".
Проф. Д-р *В. Функ*, ректор Карлового університету.
Проф. Д-р *П. Янко*, голова Корол. чеського наукового товариства.
Д-р *О. Клапка*, голова адміністр. комісії головного міста Праги.
Проф *О. Міцюк*, ректор Українського університету в Празі.
Проф. Д-р *М. Мурко*, голова Словянського інституту.
Юлій Ревай, міністр Карпатської України.

Почесний виділ:
Д-р *Д. Антонович*, голова Українського музею в Празі.
С. Черкасенко, письменник.
Мін. радн. *А. Черни*, письменник.
Директор *Е. Главати*, голова кураторії Національного музею.
Д-р *Ю. Горак*, професор Карлового університету.
Д-р *І. Горбачевський*, проф. Карлового університету.
Д-р *М. Гисек*, професор Карлового університету
Ружена Ясенська, письменниця.
Зденек Радслав Кінський.
Д-р *О. Колеса*, професор Карлового університету.
Д-р *Л. Куба*, академічний маляр.
Д-р *Ян Добковіц*.
Д-р *Ян С. Махар*, письменник.
Ант. Матула, виділовий начальник мініст. освіти.
Ген. *Р. Медек*, письменник.
Проф. Д-р *А. Новак*, ректор Масарикового унів.
Інж. *Я. Нечас*, бувш. міністр.
Д-р *О. Олесь*, письменник.
Генерал *М. Омельянович-Павленко*
Доц. Д-р *Д. Пачирек*, голова „Чехослов.-української взаємности".
Д-р *Фр. Пастрнек*, проф. Карлового університету в п.
Д-р *Й. Пата* професор Карл. університету.
Проф. *С. Русова*.
Проф. Д-р *Т. Сатурнік*, господар Словянського інст.
Д-р *Фр. Воллман*, професор Масар. університету.

Чесько-український Шевченківський святочний комітет (як виконавчий орган):
Голова: ред. *Фр. Главачек*.
Містоголови: Д-р *В. Шандор*, арх. *Юрій Вейр* Д-р *Фр. Вагала*.
Секретарі: Д-р *Юр. Гаевський*, Інж. *М. Грабини*

В мистецькій частині беруть участь: *Р. Дейль*, член Національного театру (декламація). *Е. Галіева* (клавір), Д-р *Е. Гакен*, чл. Оломоуцької опери. Інж. *Г. Статникова* (декламація). *Український хор*, диріґентка Доц. П. Росіневич-Щуровська. (Солісти: *Н. Дяченкова, Г. Дяченко, А. Дубіненкова, С. Гокешова, О. Самойлович*.) *Вера-Мора*, оперова співачка. *Я. Войтек*, віртуоз на орган.

Ціна місць: Ложі 100 К, крісла від 20·— до 5·— К. Передпродаж листків у п. Тругларжової, (palác Koruna, Václavské náměstí.)

Замість квітів на могили СЛ.П. ОЛЕНИ ШТЕФАН-ПОЛЯНСЬКОЇ та о. АНДРІЯ КІСТЯ Карпатський Союз склав на Фонд Оборони Івана Дем'янюка сто долярів.

СЛОВО ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Користаючи з ласкавої згоди Екзекутиви Українського Народного Союзу поміщувати у щоденнику „Свобода" „Сторінку Карпатського Союзу", випускаємо чергове число сторінки та висловлюємо свою вдячність Екзекутиві УНС.

Цю сторінку приготовили до друку д-р Юліян Химинець, д-р Вікентій Шандор і Імре Кардашинець.

Відійшла прекрасна людина

Св. п. о. А. Кість

Дня 14-го вересня 1986 року відійшов у вічність митрофорний протоієрей о. Андрій Кість, чоловік надзвичайно милої натури, яку проявляв до кожного, кого він вважав передусім чесною людиною. Він дослівно був би (і так він і робив) віддав і останню сорочку такій людині, якщо вона жила в нужді. В якій би розмові він не брав участь, завжди виринали у нього слова „чесний", „чесна", „чесні", чи мова йшла про політиків, душпастирів, знайомих, приятелів, чи в загальному про громаду. В моїй оцінці він належав до найкращих характером людей, яких протягом всього свого життя я зустрів, до одних із найкращих синів України і одних з найкращих незакарпатців, які полюбили Срібну Землю і її люд просто таки до безтями. З тої глибокої та щирої любови, наприклад, Андрій Кість висвятився і став православним священиком в Америці коротко після загарбання Карпатської України мадярами в березні 1939 року. При наших зустрічах і в листах до мене він не раз згадував, що став священиком, щоб „випросити у Небесного Отця кращу долю для його милого Закарпаття". Будучи на Закарпатті, а потім в Америці, він залюбки порівнював закарпатський люд до свого рідного люду на Полтавщині по характеру, поведінці та навіть і мові, згадуючи села, де говорилося діялектом, подібним до того, що був на Ужгороді.

Отець Кість був щирою і чесною людиною, дійсним чоловіколюбцем не тільки на словах, але і на ділі. На Закарпатті, сам не маючи достатнього приходу на прожиття, він відмовлявся брати гроші за курси народних танців від дітей, батьки яких були неспроможні платити. Живучи на мізерній платні вчителя (бо як негромадянин Чехо-Словаччини і за професією інженер в технічно-господарській ділянці не міг отримати кращої праці), він безкоштовно лікував зовнішні рани селян Ставного, Нанкова та Кошельова такими середниками як цілющі масті, плястері, йодина, що мусів купувати, та зіллями і коріннями, які він збирав і в яких прекрасно визнавався.

В 1933 році одна приватна фільмова продукційна група, яка складалася з чеських інтелектуалів, артистів та письменників, запросила інж. Кістя грати чоловіка гуцулки Марійки в побутовому фільмі „Марійка — невірниця", за що отримав приблизно 3,000 чеських корон. Але половину цієї суми він віддав одному селянинові з Ставного, у якого злохла чи то корова, чи кінь і він не мав чим прогодувати велику родину.

Інж. Кість залишив Закарпаття у 1936 році, одружився з Анною Лаврик з Америки, куди вони переселилися. І в Америці, будучи вже священиком і настоятелем парафії св. Юрія Переможця у Мінneаполісі, Мінн., о. Кість виконував свої обов'язки з ретельною посвятою, але також брав жваву участь і у громадських товариствах та допомагав новоприбулим, влаштовуючи їх на працю або принаймні служив їм своїми порадами. Характерна ще одна риса цієї надзвичайно цікавої людини. Хоч він був полковником армії УНР, балетмайстром у школі Василя Авраменка в Америці, а згодом власної школи на Закарпатті, талановитий бандурист, фільмовий артист (хоч і одноразовий), священик та, не зважаючи на його широкі зв'язки в українському культурному житті, він був занадто скромним.

Шкода, що ті молоді люди на Закарпатті, а тепер дорослі, яким о. Кість допомагав і яким виявляв приязнь і любов, не будуть знати про смерть їхнього мецената та чоловіколюбця.

Митрофорний протоієрей о. Андрій Кість помер в Міннеаполісі по довгій недузі на 95-му році життя, залишивши в смутку дружину Анна, її сина Антона з дружиною Регіною та синочком Данилом, нас, закарпатців, і всіх, хто його пізнали. Вічна йому пам'ять!

Імре Кардашинець

В наступному числі помістимо докладнішу статтю про життя о. Кістя на Закарпатті. Прохаємо тих, які його знали і мали б охоту написати спогад про нього, вислати статті на адресу: Mr. I. Kardashinetz, P.O. Box 446, Stratford, N. H. 03884.

Іван Жегуц

Дорогами — слідами

В душі я давно повернувся у своє село, до його людей: дідів і бабусь, дівчат, парубків, моїх ровесників та учителів. Вони з дитинства будили в нас любов до свого рідного, непогамовану цікавість до всього навкруги нас. Треба було дізнатися, що діялось поза нашим маленьким світом, треба було ходити рідними дорогами з відкритими очима і з відкритим серцем. Треба було вслухуватись у підсвідомий голос власної душі, яка зарання віщувала далекі сторони, незбагнені світи, що стелились перед нами серед імли воєнних років і подій. Хто їх міг сподіватись?

Хто з нас вийшов із села в світ, той постійно дивиться наперід, а бачить здебільша назад. Срібною ниткою снується за нами та дорога, якою ніби і не йшли, а пролетіли... Гляньте на неї згори: ідуть нею наші ровесники, монашки, діди... Ось зупинились, не спускають із очей своїх похресників, унуків. Бачу їхні лиця смагляві, чую їх тихий голос вдолині, спокійний, зрівноважений. Перериває його вряди-годи голос учителя в нашому шкільному дворі, різкий, рішучий. Хто з нас міг би забути нашу шкільну екзецирку. Скільки ще тих щасливих серед нас, які не зазнали іншої, як ота наша, перед білою школою, над зеленкавим шумним потоком... Сховався він від нас за смереки, але ще чуємо його шум, ще бачимо його срібну струю.

Зненацька я й сам між ними, німими свідками мого дитинства, іду слідом за ними білими карпатськими дорогами, сную на уявному сновилі їхню розповідь, збираю дрібні епізоди їхнього життя, мого власного життя, парую їх один до одного, перекладаю, знову парую, як райдугу... Оцей зелений, як наш груник, оцей сріблистий, той золотавий... Із-над Менчула стогне буря над селом, не щадить наших стріх, вередує над ними, б'є по дерев'яних стінах, трясе нашими яворами і довго, довго не вгаває...

Уже переді мною знову ясний, прозорний карпатський ранок, променює він у спектрі роси під босими ногами. Карпатське сонце сушить босі ноги, проводить мене мережею білих доріг, всі вони в нас тримаються то ріки, то потоків із пречудними іменами. Дослідник шукає далекого предка, спільного предка європейським рікам. Ізері, Ізарові і нашій, теж європейській Изі... Крапля живої води, цілющої води, супроводитиме нас до кінця.

Її промені хвилюватимуть на сонці, будуть блїднути і погасати... Поки знову запалають райдужним сяйвом, як наше вечірнє сонце почерез прогалини зелених яворів на далекому грунику. Над моєю Тисою

ФУНДАЦІЯ ПРИЯТЕЛІВ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНИ, ІНК.

проголошує з вдячністю 3-ій Список ВШ. Жертводавців на Вільний від Оподаткування — Мільйоновий

„ВІЧНИЙ ФОНД ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНИ"

За час від зустрічей Представників ЕУ2 з Громадянством по різних осередках Америки, між квітнем і груднем 1986 р., до 28 лютого 1987 наспіли декларації та пожертви від таких Громадян та Установ:

Український Народний Союз, Джерзі Ситі, Н. Дж.	$10,000.00

Нюарк-Ірвінґтон, Ню Джерзі й околиця:

Дир. Коць Маріян і Іванна	5,100.00
Український Народний Дім, Елизабет	4,500.00
Д-р Кознарська Марія	2,000.00
Мгр. Баранецький Володимир і Христина	1,000.00
Бриндзя Тарас, Христина й Олекса	1,000.00
Інж. Волчук Роман	1,000.00
Інж. Орест Гладкий і Марія Когутяк Гладка (у св. пам'ять незабутніх Братів бл. п. інж. Ярослава і Нестора Когутяків)	1,000.00
Кредитова Кооператива Нюарк	1,000.00
Д-р Миндюк Ярослав і д-р Дарія	1,000.00
Бобеляк Дмитро	500.00
Бобиляк Олена (в другу річницю нашого дорогого Брата Степана Бобиляка замість квітів на його могилу)	500.00
Кредитова Кооператива, Джерзі Ситі	500.00
Д-р Кузьмак Любомир і Оксана	500.00
Проф. д-р Петришин Володимир і Аркадія	500.00
Ратич Евгенія (у св. пам'ять Батьків Михайлини і Мирона Мосори та Марії і о. Івана Ратича)	500.00
Мгр. Смаль Олександер і Ольга	500.00
Олесницький Любодар і Марта	400.00
Олесницький Остап і Слава	400.00
Інж. Лесько Михаїл і Люба Лапичак (декл.: 500.00)	300.00
Д-р Темницький Іриней і Софія	300.00
Д-р Тиховський Ярослав	250.00
Мгр. Коренець Ганна (декл.: 500.00)	200.00
Олесницький Нестор і Іванна	200.00
Падковський Роман	200.00
Політило Анна (у св. пам'ять чоловіка д-ра Юліяна Політила)	200.00
Д-р Ярош Іван і д-р Олександра	200.00
Андрушків Софія	100.00
Д-р Баранецький Микола і Христина	100.00
Проф. Дзедзик Андрій і Ірина	100.00
Проф. Завицький Мирослав	100.00
Зятик Гільдана	100.00
Д-р Гординський Володимир і Тамара	100.00
Гук Стефан	100.00
Інж. Дячук Володимир і мгр. Уляна	100.00
Д-р Кравчук Роман і Наталка (декл.: 500.00)	100.00
Д-р Крупа Теодозій і Любомира	100.00
Д-р Ляшевич Ярослав і д-р Лідія	100.00
Мацях Марія	100.00
Муссаковська Ольга	100.00
Олесницький Юрій	100.00
Стефанів Марія	100.00
Д-р Стефанівський Юрій і д-р Люба	100.00
Тритяк Ольга	100.00
Тиховська Юліяна і Данкович Дональд	100.00
Труш Осип (декл.: 500.00)	100.00
Інж. Ткач Ярослав і д-р Олександра (у пам'ять братової д-р Марії Бористен-Ткач із Масачусетс)	100.00
Федів Іван	100.00
Проф. Цяпка Михайло й Омалія (у св. п. стрийка, сотника УСС-ів, Івана Цяпки Скоропада)	100.00
Д-р Явний Любомир	100.00
Юрчук Іриней і Оленка	100.00

По $50.00: мгр Баранецький Володимир і Христина, Бекіш Мирослав і Іда, інж. Бігун Ярослав і Надя, Богданська Таїса, д-р Бурачинський Богдан і Мирослава, Бутович Татіяна, Долинська Лариса, Гапій Ігор і Ксеня, інж. Гладкий Володимир і Лідія, інж. Орест Гладкий і Марія, д-р Глинський Борис і Уляна, мгр. Гнатик Володимир і Ольга, Говерля-Салямандер, д-р Ґоліната Лідія, проф. Головінський Іван і Наталія, Гординська Марія, інж. Калинич Любомир, Канюка Роман і Надя, д-р Кознарська Марія, проф. Коровицький Іван і Олена, д-р Крамарчук Ірена, Лесько Михаїл і Люба, Мельничук Едвард і Олена, д-р Миндюк Ярослав і д-р Дарія, д-р Ничай Стефан і Ірена, Олесницький Остап і Слава, Ольшанівська Божена, мгр. Онишкевич Ілля, Павлович Любомир, архим. Віктор Поспішил, д-р Ратич Олег, Робак Богдан і Марія, мгр. Смаль Олександер і Ольга, Столярчук Роман, д-р Темницький Іриней і Софія, Тимкевич Антін і Уляна, інж. Ходновський Нестор і Марія, інж. Ходновський Н. і М. (дорівнювальний фонд), д-р Худьо Богдан і Богданна, інж. Чайківський Богдан і мгр. Ірина, інж. Чипак Ярослав і Ольга, Цар Ольга, проф. Яремкевич Юрій, д-р Ярош Іван і д-р Олександра.

По $30.00: Богацький Всеволод і Розалія, д-р Демидович Юрій, д-р Роговський Мирослав.

По $25.00: д-р Андрушків Роман і Світляна, Андрушків Софія, Баранецька Христина, Богданська Таїса, інж. Букачевський Ярослав і Ярослава, Бурак Мирон і Зеновія, Бурило Іван і Лідія, д-р Бих Мирослав, д-р Ворох Степан, Гельбіґ Омелян і Марійка, мгр. Гладка Ірина, інж. Гладкий Яро, Гнатів Василь, д-р Ґоліната Лідія, Голубець Христина, Гординська Тамара, д-р Граб Роман, Гук Стефан, Гура Лідія, Данилюк Володимир і Лідія, Дацківська Лівія, проф. Дзедзик Андрій, Жеребецький Богдан і Ярослава, проф. Завицький Мирослав, ред. Заремба Ярослав, Зятик Гільдана, Іванців Михайло, інж. Калинич Любомир, Кашніца Вілліям і Марта, Кирейко Віктор, д-р Кігічак Юрій, Клим Галя, мгр. Коренець Ганна, Крамарчук Богдан і Ліда (замість квітів на могилу бл. п. Ірини Колодій), Кредитова Кооператива (Джерзі Ситі), Лапичак Роман і Ірена, Левицька Ірена, мгр. Лисинецька Іванна, Мандрусяк Зенон, родина Мандюків, Мацькевич Олег і Марія, Микита Роман і Галина, Мочула Василь і Олександра Мочула Михайло й Ольга, д-р Петришин Волтер і Гелен, д-р Перейма Евген, Псуй Володимир, мгр. Рак Ярослав, Ратич Евгенія, мгр. Савицький Роман і Марта, Савчин Ірена, Саламаха Евген, о. прот. Селепина Артем, мгр. Сенежак Володимир, Стецина Ена, Столярчук Роман, СУА 28 Відділ, Труш Осип, Храплива Марія, Яворська Іванна, Яворський Мирослав.

По $20.00: Кутний Богдан і Любомира, Ляшок Ігор, Пилипчак Михайло Рудакевич В. і Д., Світлична-Стокотельна Надя, Федів Ірена, У.С.В.Т. Чорноморська Січ

Трентон, Н. Дж. (Зустріч 1-го листопада 1986)

Мгр. Кузик Дарія (у світлу пам'ять Батька бл. п. Теодозія Кассіяна)	$1,000.00
Д-р Фараонів Богдан і Ольга	1,000.00
Незд Софія	500.00
СУА — Відділ 11	301.00
Мриглоцька Люба	200.00
Кащук Михайло	100.00
Костюк Олена (у св. п. Івана Костюка)	100.00
Мартиненко Михайло	100.00
Д-р Онишкевич Лариса (у св. пам'ять Марії Гороховянки)	100.00
Осадца Мирон і Богданна	100.00
Д-р Сендзік Теодозій і Віра	100.00
Дубик Ольга	50.00
Кассіян Марія	50.00
Костюк Марія (у св. п. Евгена Ванчицького)	50.00
Надраґа Дмитро і Юстина	50.00
Стрижаківський Іван	50.00
УНС — Відділ 116	50.00
УНС — Відділ 245	50.00
Мгр. Кузик Дарія (у св. п. Евгена Ванчицького)	25.00
Кравчук Микола	10.00

Наспіла теж деляраціа:

Тарнавський Юрій і Уляна (декл. 100.00)

Метрополія Ню Йорк

Наукове Товариство ім. Шевченка, Ню Йорк	$5,000.00
Никифорук Василь і Зеновія	500.00
Пінковський Нестор	500.00
Мгр. Рак Володимир і Анна	500.00
Д-р Шпетко Микола й Ірена	250.00
Лаврівська Ірена (Баффало, Н. Й.)	100.00
Д-р Осінчук Роман	100.00
Інж. Пежанський Михайло і Любомира (Замість подяки всім Шанувальникам з нагоди 85-ліття)	100.00
Д-р Мирослав Перейма (Баффало, Н. Й.)	50.00
Інж. Пежанський Михайло і Любомира	10.00

Сиракюзи, Н. Й.

Д-р Логаза Михайло і Марія	500.00
Проф. Боцунь Тома	100.00
Гірняк Андрій	100.00
Д-р Гурський Яків і Валентина	100.00
Д-р Ґудзяк Олександер	100.00
Пластова Станиця Сиракюзи	100.00
Пиндус Іван	100.00
о. митр. Середович Василь	100.00
Мгр. Середович Михайло й Ірена	100.00
УНС — 39 Відд. „Українська Січ"	100.00
Войтович Фалина, декл.: 25.00	—

Ютика, Н. Й.

Д-р Когутяк Володимир	500.00
Томич Омелян і Ярослава	200.00
Д-р Ґарбовський Богдан	100.00
Парафіяни церкви св. Володимира	40.00

Фльорида

Голливуд — 14-го грудня 1986

Дзюбинський Роман	200.00
Данилевич Стефан і Стефанія	100.00
Дейчаківський Богдан	100.00
Дзюбинський Ерас	100.00
Доброноженко Петро і Людмила (декл. 200.00)	100.00
Дутка Микола і Леся	100.00
Гарматій Павло	100.00
Гришко Галина (декл.: 200.00)	100.00
Богдан Лідія (декл.: 100.00)	—
Кузів Ольга (декл.: 100.00)	50.00
Селак Юрій і Анна (декл.: 100.00)	50.00
Токе Александра	50.00
Кулик Емілія (декл.: 50.00)	—

Маямі — 14 грудня 1986

Дурбак Борис (Ілл.), на спомин дружини бл. п. Ірини з Михайлових Дурбак	1,000.00
Ковальчук Михайло й Ольга (декл. 2,000.00)	1,000.00
Ракуш Микола й Ірена (на Е.У.Д.)	1,000.00
Левицький Олександер і Софія (декл.: 1,000.00 на Е.У.Д.)	250.00
Прокопишин Юрій і Ірина (декл.: 1,000.00 на Е. У. Д.)	250.00
Бардахівський Олекса (декл. 1,000.00)	—
Бульба Ольга	100.00
Гарасим Тимотей і Віра	100.00
Д-р Жарський Едвард	100.00
Кравців Роман і Ірена (Па.)	100.00
Перфецький Богдан і Наталія	100.00
Серна Павло і Софія	100.00
Сохор Осип	100.00
Союз Українок — 17-ий Відділ	100.00
Українські Сеньйори	100.00
Українсько-Американська Кредитівка	100.00
Ярема Тома	100.00
Питляр Зенон	50.00
Стасюк Марія	50.00
д-р Власенко-Бойцун Анна	40.00
Микитка Соня	25.00
Серна Павло	10.00

Норт Порт — 17 грудня 1986

Барусевич Микола і Софія	1,000.00
Д-р Наболотний Михайло і д-р Тамара	1,000.00
Поритко Роман і Галина	500.00
Різник Володимир і Павлина	500.00
Д-р Сениця Павло і Мелянія	250.00
Кузьма Мирон і Марія	200.00
Гарасимів Стефан і Кляра	150.00
Петрина Василь і Евгенія (декл. 300.00)	100.00
Повх Мирослава (декл. 200.00)	100.00
Бойд Володимир	100.00
Варивода Ірена	100.00
Ґерус-Мартюк Марія	100.00
Довган Віра	100.00
Лотоцький Іван	100.00
Петрівський Михайло і Юлія (Німеччина)	100.00
Питляр Орест і Софія	100.00
Слободян Іван і Марія	100.00
Стефанишин Марія (Н. Й.)	100.00
Тесарович Я. і М.	100.00
Турула Павло й Олена (Ілл.)	100.00
о. Форостій Теодор і Анна	100.00
Павлишин Володимир	50.00
Похмурський Богдан	50.00
Гриньків Епіфан	30.00
Давидович Василь	20.00

Ст. Пітерсбурґ — 21 грудня 1986

Ривак Стефан (Н. Й.)	200.00
Лесько Іван	100.00
Залінський Мирон (декл. 100.00)	—
Вертипорох Юлія	50.00
Кельбель Кароліна	20.00

Метрополія Вашінґтон, Д. К.

(через Осередок Праці НТШ в Вашінґтоні)

Д-р Котик-Степанович Остап	2,500.00
Д-р Антонович Омелян і д-р Тетяна	1,000.00
Д-р Залуцький Теодор і Мирослава	1,000.00
Д-р Калиневич Іларіон і Донна	500.00
Козак Богдан і Ольга	500.00
Ясінський Богдан і Тетяна	500.00
Д-р Залуцький Ігор	125.00
Д-р Залуцький Мирон	125.00
Вашінґтонська Група	100.00
Ковалисько Михайло	100.00
Костюк Теодор	100.00
Надраґа Василь і Стефанія	100.00
Одарченко Петро і Марія	100.00
Процик Степан і Люба	100.00
Раковський Мирослав і Олена	100.00
Сось Іван і Уляна	100.00
СУА — 78 Відділ	100.00
Боднарук Ярослав і Наталія	50.00
Д-р Олійник Степан	50.00
Сокіл Олекса і Марія	50.00
Д-р Старосольський Юрій і Марія	50.00
Яросевич Евген і Ліда	50.00
Бень Константин і Тереса	25.00
Кічоровська Теодозія	25.00
о. прот. Подгурець і п. м. Галина	25.00
Процінський Володимир і Емілія	25.00
Раковський Юрій і Олександра	25.00
Малиновська Софія	20.00

Каліфорнія

Мулак-Яцківський Аркадій	300.00
Гейс Валентина (у св. п. проф. д-ра В. Кубійовича)	100.00
Цап Стефан	80.00
Пластова Станиця Льос Анджелес О. П. Улад Пластунів Сеньйорів:	
Прокопович Іриней	60.00
Шмотолоха Хрістіне	50.00
Захар Зенон	30.00
Людкевич Евген	30.00
Березовська Соня	25.00
Микитин Богдан	25.00
Чайковський Олег	25.00
Вжесневський Богуслав	20.00
Заполенко Сергій	20.00
Матла Волтер	20.00
Стиранка Оксана	15.00

Балтимор, Мд.

Д-р Лемішка Андрій і Лідія	1,000.00
Снігура Евген і Валя	750.00
Стельмах Остап і Анна	500.00
Ганас Володимир	400.00
Поперечний Стефан	350.00
Шморгун Іван і Інга	200.00
о. Булавка анатоль і Марія	100.00
Коропецький Микола й Оксана	100.00
Самопоміч — ОУА — Балтимор	100.00
Чорний Андрій і Марія	100.00
Михайлишин Семен і Софія	75.00
Ганкевич Софрон	70.00
Пластова Станиця Балтимор (через КПС)	50.00
Притула Анна	50.00
Хома Михайло	50.00
Чорняк Евген	50.00
Лис Мирон і Ірена	10.00

Пенсильванія:

У другому Списку Жертводавців, Свобода, 2-го травня 1986, пропущено в рубриці „Філядельфія", такі установи й особи:

Українська Щадниця — Філядельфія	1,100.00
Д-р Сеньківський Теодозій і Ірена	250.00
Інж. Вонторський Олександер (було неправильне ім'я) і Софія	150.00
Мгр. Володимир Яців	150.00

За недогляд просимо вибачення!

Інж. Тимяк Сидір і Марія	1,000.00
Кліш Неоніля (в пам'ять батьків Василя Кліша, вчителя на Буковині і Аврелії з дому de Bailleu та рідні)	700.00
Інж. Гладкий Ярослав	500.00
Мазепа Іларій і Емілія	500.00
Кіпа Альберт і Оксана	250.00
Ткачук Василь	250.00
Ткачук Дмитро	250.00
Шуст Ігор	250.00
Ільницька Ірина	200.00
Д-р Гнатюк Богдан і Ірена	100.00
Кознарський Зенон	100.00
Островський Володимир і Мирослава	25.00

Замість квітів на могилу
св. п. д-ра Любомира Макарушки

(Мериленд і Вірджінія)

Д-р Залуцький Теодор і Мирослава	100.00
Д-р Воєвідка Ігор і Марта (Невада)	100.00
Воєвідка Христина	100.00
Д-р Слоневський Роман і Мотрія	100.00
Базарко Нестор і Марта	50.00
Бень Кость і Тереса	50.00
Оришкевич Ярослава	50.00
Сось Іван і Уляна	50.00
Терлецький Нестор і Марта	50.00
Ґелета Ярослав	30.00
Д-р Макарушка Богдан і Марія (Н. Й.)	30.00
Д-р Макарушка Ярослав і Марія (Н. Дж.)	30.00
Вітковицький Ігор і Тамара	25.00
Кузьмич Юрій і Ксеня	25.00
Ставничий Микола й Ірена	25.00
Стецюк Ольга і Юрій (Ілл.)	25.00
Д-р Бабяк Любомир і Надя	20.00
Книш Апольонія	20.00
Пашин Квітослава і Богдан	20.00
Мелех Ярослав і Дарія	10.00
Дячок Стефанія	5.00

Різне

Д-р Атанас Фіголь (Мюнхен, Німеччина) кан. доп	3,460.00
Кущ Микола і Галина (Арізона)	2,000.00
Інж. Коцур Ігор і д-р Любомир (Мишиґен)	1,000.00
Кульчицька Фалина (Мишиґен)	1,000.00
Д-р Амприм Франк і д-р Ірена (Мишиґен)	900.00
Тхір Василь і Олена (Мишиґен)	50.00
Боднарчук Степан (Коннектикат) у пам'ять дружини Стефанії Боднарчук (Кундис)	1,000.00
Бойко Михайло й Ірена (Коннектикат)	1,000.00
Заковоротний Іван (Коннектикат)	100.00
Фіцалович Лідія (Коннектикат) у пам'ять Батьків дир. Михайло і Марія Чайківські	100.00
Д-р Кудрик Олег і Софія (Індіяна)	1,000.00
Лепкий Марко й Іванка (Огайо)	500.00
Лаврів Василь і Ерна (Огайо)	300.00
Д-р Кодельський Ігор і Марія (Гаваї)	250.00
„Ті, Що греблі рвуть", Чикаґо, Ілл. В пам'ять брата нашої подруги Ірини (Іці) Пежанської зложили: Кочій Стефа, Цибрівська Мирослава, Турула Олена, Гордиська Іванна	20.00

Щиро дякуємо ВШ. Жертводавцям за датки та всім Збірщикам, Товариствам і Особам, що помагали при улаштуванні зустрічей та пересиланні чеків.

Ясно, що збірку Мільйонового Вічного Фонду Енциклопедії України продовжуємо далі. Тому просимо вирівнювати Ваші зобов'язання і вплачувати нові дотації

Наша адреса:

The Foundation of Friends
of the Encyclopedia of Ukraine Inc.
6 Nebraska Drive, Matawan, N.J. 07747

Назву Фундації можна скорочувати: Foundation F E U

ПРЕЗИДІЯ:

Мгр. Володимир Баранецький, *голова* — **д-р Володимир Пушкар**, *касир*

Слава Олесницька, *секретар*

ЗҐ-Д

Василь Ґренджа-Донський, поет і письменник Карпатської України

(23 квітня 1897 — 25 листопада 1974)

Поет народився 23-го квітня 1897 року в селянській сім'ї у Воловому (сьогодні Міжгір'я) на Карпатській Україні. Вибився сам власними силами. Із-за тяжкої недуги батька велика родина була в нужді, тому він вже 12-літнім хлопцем став заробляти на прожиток. Під час Першої світової війни як австро-угорський вояк воював на трьох фронтах: російському, румунському та італійському. На російському фронті був тяжко поранений у груди. Пробув 16 місяців у шпиталі в Будапешті, де за той час скінчив кілька кляс торговельної школи.

В 1922 році повернувся додому і замешкав в Ужгороді. Від батьків змалечку перейняв любов до рідної пісні і під її впливом почав писати перші твори рідною мовою. Писати почав дуже рано, бо вже 15-літнім хлопцем мав кілька поезій, з яких одна появилася друком в 1912 році в будапештській газеті „Неділя", яка публікувалася народною мовою.

В 1923 році вийшла його збірка поезій „Квіти з терням". Це була перша на Закарпатті поетична збірка світського автора, написана майже чистою українською мовою з легким верховинським діялектом з пристосованою тодішньою закарпатською ортографією. Вона відрізнялася своєю свіжою, зрозумілою, близькою народові мовою та змістом. Чеський дослідник Закарпаття Антоні Гартл писав, що „цією збіркою віршів Ґренджа-Донський став основоположником української поезії на Підкарпатській Русі".

Друга збірка „Золоті ключі" появилася того ж року такою самою ортографією, однак вже в наступному 1924 році третя збірка поезій поета „Шляхом терновим" була написана фонетичним загальноукраїнським правописом. Ця збірка має в історії закарпатської літератури особливе значення. Це була перша книжка місцевого автора, написана фонетикою на Закарпатті. Від цієї збірки починаючи, перейшли на фонетику і всі газети, а за ними й молоді автори Закарпаття.

Більшість творів Ґренджі-Донського появилася друком у роках між двома війнами (1922-1939). Було їх разом біля 20 книжок. Крім поезій, писав він поеми, повісті, віршовані драми, оповідання, казки прозою та віршом, п'єси, сценки, статті, репортажі, нариси, етнографічні матеріяли.

В роках 1938-39 брав активну участь у розбудові державности Карпатської України як працівник міністерства пропаганди та як редактор щоденника „Нова Свобода" і „Урядового Вісника" влади.

Після окупації Закарпаття мадярами в 1939 році та після кількамісячного арешту в мадярськім концентраційнім таборі в глибині Мадярщини, поет залишив нелегально Закарпаття, перейшов на Словаччину й замешкав у Братиславі. Тут продовжував свою літературну діяльність, включаючись у працю для українців на Пряшівщині. Велику увагу звернув на виховання українських дітей. Його стараннями вийшов перший журнал для дітей українською мовою. Перекладав для них шкільні підручники, поезії, писав казки, п'єски та радіосценки, які передавались часто в Пряшівській радіовисильні. Від 1960 року почавши, видано на Словаччині та Україні кілька його книжок.

Помер поет 25-го листопада 1974 року і похований в Братиславі.

Ґренджа-Донський був не тільки поетом і письменником, але і драматургом, публіцистом, редактором, прозаїком, фолкльористом, журналістом, освітнім діячем, літературним критиком, перекладачем. Головні мотиви його творів — це недоля українського селянина на Закарпатті, його злидні, знущання над ним минулих та сучасних володарів — мадярів та чехів — та глибоке прагнення до волі. Оспівував героїв з історії Закарпаття, щоб тим збудити національну гордість і любов до свого народу.

Редагував перший український журнал на Закарпатті „Наша Земля", який багато спричинився до освідомлювання карпатського народу. Його творчість є тісно пов'язана з розвитком літератури на Карпатській Україні в початок XX століття і вивчення процесу цього розвитку є немислиме без його імени. Він уперше в закарпатській поезії виразно висловився про національну приналежність закарпатських русинів до всього українського народу.

Він перший із закарпатських українських письменників увійшов ще у двадцяті роки у русло загальноукраїнської літератури, бо був єдиним закарпатським письменником до 1945 року, твори якого вийшли окремими виданнями поза межами Закарпаття — в Харкові, Львові, Кракові та Празі. Він є невід'ємною складовою частиною культурного надбання закарпатських українців. Його ім'я як першого піонера, так само нерозривно зв'язане з історією новітньої української літератури на Закарпатті, як ім'я І. Котляревського з початками новітньої української літератури в центральних та східніх областях України, Маркіяна Шашкевича в Галичині та Юрія Федьковича в Буковині.

Помер І. Бойчук із Великого Бичкова

23 березня 1986 року у Фюрстенфельдбруку біля Мюнхену помер наш земляк Іван Бойчук, син Великого Бичкова, одного із найсвідоміших сіл в Карпатській Україні. Покійний залишив дружину, двох синів та рідних у своєму далекому селі й численних товаришів по обох боках нашого поділеного світу. Їх він з особливою любов'ю згадував в останні дні свого життя в надії зустріти всіх разом у рідному колі.

Останню таку зустріч в нашій церковній світлиці в Мюнхені влітку 1985 року тепло згадуємо всі в товаристві спокійного, усміхненого Івана, який в 73 роки життя із великою терпеливістю переносив недугу серця таку притаманну багатьом землякам. Ще мандрували ми в гурті земляків від села до села, зупинились на якомусь полі під Хустом, відступили аж у Бичків, стали знову перед тим відомим румунським мостом, до якого не раз поверталась серед довгих років на чужині, посперечались по-старому на дорогах із села в село і розійшлись...

У своїх розповідях про Бичків і Кричунів І. Бойчук першим виступив із думкою, що гріх залишити наші молоді роки в Карпатській Україні незаписаними, неначе їх і не було. І першим взявся за опис свого рідного села Бичкова, за його звичаї, ношу, мову, важливіші етапи в розвитку національної свідомости нашого села. Він описав ці роки і події простими невибагливими словами для нас, його товаришів, даючи добрий почин для циклю „Село в Карпатській Україні в 30-их рр." Якби з такою любов'ю віднеслись всі наші земляки, яким дано дар слова, до свого рідного села, ми мали б сьогодні прецінну антологію села, хоч із перспективи років, але нашу.

Було тихим бажанням Покійного, щоб всі його побратими знали, що він любив своє рідне і як свідоцтво своєї любови залишив нам свої спогади про Бичків, Кричунів, Севлюш і про свої недавні ще мандрівки на Менчул в переконанні, що ми їх з такою ж любов'ю будемо читати, що вони знайдуть свій відгомін у багатьох із нас, за прикладом наших гуцульських побратимів із Ясіня, Квасіва, Рахова, Требушан, із Луга і з Росішки... Покійний Іван Бойчук був твердо переконаний, що кожен, хто замолоду виростав на землі, і на старість чутиме свою землю під ногами, не попадатиме у зневіру, йтиме терпеливо і без скарг своєю дорогою. Він не раз висловлював надію, що наші земляки спроможуться відновити в пам'яті картину свого міста й села, що таким чином стане перед нами в повній своїй красі реальна земля наша! Ще й тепер чую його слова: „Іванку, не можеш собі уявити, яка це була краса, коли ми стали над Ясіням і глянули навкруги..." Спи спокійно, дорогий побратиме! Наші карпатські верхи тебе не забудять!

І. Ж.

„Якість"...

(Закінчення зі ст. 2)

зом. Партія має свою апаратну логіку. Корупція мислення людини в СССР — це перш усього корупція нормальної мови, при якій неможлива велика література.

Може несвідомо КП порушила небезпечну тему „нового вже совєтського письменника" — Пушкіна.

Поляки, та й не тільки вони пам'ятають вірш Пушкіна „Наклепникам Росії" („Клеветникам России"). Польські літературознавці називають той вірш ганебним. Відома розмова 1862 року між братом царя Великим Князем Константином та лідером польської суспільної думки Андрієм Замойським. Великий Князь Константин запитав Замойського, що москалі можуть зробити для поляків. Замойський відповів: „Нехай москалі вийдуть з Польщі. Відійдіть і залишіть нас у спокої".

Поляки вважають Пушкіна „засліпленим золотом, або „чином". Ті ганебні вірші Пушкіна („Наклепникам Росії") без усякого коментаря передруковуються у масових популярних виданнях і на них виховуються покоління „русскіх".

У газеті („Жице Варшави") якось було опубліковано інтерв'ю з Євтушенком. Він вміє говорити „гарні фрази і банальності". Євтушенко сказав: „Наприклад, Пушкін, який мріяв про час коли" народи забудуть непорозуміння та об'єднаються у велику родину". Чи не був він пророком нового соціялістичного суспільства?"

Це, очевидно, абсурд. Щоб якось злагідними зга даний абсурд, Євтушенко назвав поетів Пастернака і Ахматову, яка „вистоювала в чергах перед в'язницями з передачами для чоловіка і сина". Тут додамо в той же час писала про сталінські вірші і зневажливо висловилася про українську мову. Дівоче прізвище Ахматової (псевдо) Горенко.

Поляки могли відповісти „Наклепникам Росії" Пушкіна: „Ми вас ненавидимо (москалів), або точніше погорджуємо вами за те, що в Росії такий поет не соромився писати і друкувати подібні вірші. Вірш „Наклепникам Росії" прийнято вважати „феноменом Пушкіна".

Пушкін мав почуття приналежности до нації, яка має право грати ведучу ролю у світі і накидати свою волю іншим народам. Одночасно він не переносив деспотизму, шпигунів, наклепи (доноси), міг співчувати рухові декабристів, міг мріяти поїхати закордон, але не хотів упадку Російської Імперії. Польсько-російський конфлікт і роля російського деспотизму в поневоленні Польщі знаходили союзника (і знаходять) серед московської суспільної думки. Це також відноситься до України.

Дня 22-го травня 1956 року цар Олександер II, син Миколи, відвідав Варшаву і, між іншим, сказав полякам французькою мовою: „Я прибув до вас і хочу забути про минуле... Мною керують найкращі наміри... Ви маєте допомогти такі наміри здійснити... Але, панове, жадні ілюзії (самостійність Польщі)... Щастя Польщі залежить від її повного об'єднання з народами моєї імперії... Польща повинна навіки залишитись об'єднана з великою родиною Імператорів Всеросійських... Я маю найкращі наміри, але повторюю—панове, жадні ілюзії".

Пушкін писав про минуле, про панування Катерини. Фактично його знищив царський режим загально, а більш конкретно III Відділ царської жандармерії.

Лермонтова вбито у двобої. Чаадаєва замкнено до дому божевільних. Гоголь знищив другий том „Мертвих душ". Достоєвського приговорено до смертної кари, помилувано і заслано на каторгу. Чернишевського заслано. Л. Толстого в Ясній Поляні (маєток) оточено шпигунами, а коли помер біля будинку стояла сотня козаків, а людей не пускали на громадянську панахиду...

Скінчили самогубством вже в СССР Маяковський, Єсенін, Цвєтаєва. Розстріляно поета Гумільова, помер у таборі поет Мандельштам, вигнано з СССР Солженіцина, вигнано Троцького і потім вбито. Тут не згадано, бо це поза темою, величезні втрати української літератури після жовтневої революції.

І як на тому ґрунті може з'явитися новий Пушкін, хіба як автор „Наклепникам СССР?"

Наукове Товариство ім. Шевченка в Ню Йорку

запрошує Членів й Українське Громадянство на ОБГОВОРЕННЯ КНИЖКИ:

НАРИС ІСТОРІЇ ПРАВА БУКОВИНИ І БАСАРАБІЇ

д-ра Івана Новосівського

Увасть беруть: **Теодор Б. Цюцюра, Ярослав Падох і Василь Калинович**

(При цій нагоді, можна буде одержати книжку з підписом автора по зниженій ціні)

яке відбудеться

у суботу, 28-го березня 1987 р., о год. 6-ій веч. в домі НТШ в Ню Йорку, Н. Й.
при 63 Четверта Авеню, між 9 і 10 вул.

Спілка Української Молоді Йонкерс, Н. Й.

запрошує все Громадянство на

ЧУДОВИЙ РОЗВАГОВИЙ ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОГО ТАНКУ, ГУМОРУ І МУЗИКИ

УЧАСТЬ БЕРУТЬ:
Танцювальний ансамбль „ЧАЙКА" при Осередку СУМ — Йонкерс, Н. Й. ОРЕСТ РУСИНКО, *хореограф*
Гуморист ТЕОДОР ВОЛОШИН з Канади

Неділя, 29-го березня 1987 р., год. 2:30 по пол.
Заля: SAUNDERS HIGH SCHOOL, Yonkers, N.Y.
145 Palmer Road
Білети можна набути в:
Dunwoodie Travel Agency, (914) 969-4200
Весь дохід призначений на українську церкву св. Михаїла в Йонкерс, Н. Й.

U.N.W.L. OF A. СУА

Союз Українок Америки
86-ий Відділ
щиро запрошує Громадянство на

ТОВАРИСЬКУ ЗУСТРІЧ „БЕНЕФІС"

на Будівельний Фонд Українського Музею

в неділю, 5-го квітня 1987 р., о 2-ій год. по пол.
Holiday Inn of Sommerville
US Route 22 (East Bound). Bridgewater, N.J.

Мистецька програма:
Зеновій Маринець, *гуморист з Чикаго*
Олексій Голуб „Алекс", *співак легкого жанру*

Коктейл — 2-га год. Обід — 3-тя год.
40 дол. від особи (включає коктейл)
25 дол. від студентів
Замовлення до 27-го березня 1987 р.
(201) 373-8695, (201) 372-1759 або (201) 472-2289

ПОДЯКА

З волі Всевишнього відійшов від нас у Вічність дня 18-го грудня 1986 р., на 63-му році життя наш Найдорожчий і Незабутній

МУЖ, БАТЬКО, БРАТ, ЗЯТЬ, ШВАҐЕР, ТЕСТЬ та ВУЙКО

бл. п.

інж. ЮЛІЯН ОХРИМОВИЧ

Отсим висловлюємо нашу глибому подяку Всечеснішому о. Йосифові Панасюкові за похоронні відправи та за прощальні слова, д-рові М. Прокопові за прощальні слова від УГВР та інж. М. Чайківському за прощальні слова від ТУІА. Також щиро дякуємо інж. Г. Кузьмі та проф. А. Антоновичеві за їхні прощальні слова під час Тризни.

Ми спеціяльно вдячні всій Родині і Приятелям, які у критичних хвилинах нашого горя принесли нам таку скору і щиросердечну пораду, поміч і розраду. Щире спасибіг усім тим, що у намірені Покійного, зложили жертви на Служби Божі:

К. і М. Мацілинські (Люрд), А. і Е. Харкові, Б. і Л. Паславські, О. Питван, І. і Л. Турянські, В. і К. Воловодюки, Н. і М. Василини.

В сороковий день смерти були відправлені Служби Божі в Чикаґо, Трентоні і Ґлен Спей за пожертвами В. і М. Чижиків, І. і Д. Сеників та І. і З. Раковських.

Щира подяка всім, Що замість квітів на свіжу могилу, зложили грошеві датки на слідуючі цілі:

ТОВАРИСТВО СВ. СОФІЇ

Г. і І. Кузьма	$50.00
С. Охримович	40.00
О. Побігушка	10.00
А. Раковський	10.00
М. Сеник	20.00
О. і А. Сеник	50.00
Л. Скрипчук	20.00
І. Скрипчук	20.00
Я. і М. Скрипчук	30.00
Г. Сиротюк	25.00
Разом	$275.00

ОБОРОНА ЛЮДСЬКИХ ПРАВ в УКРАЇНІ

І. і Т. Кохан	$100.00
Л. і Дж. Охримович	50.00
О. і Дж. Охримович	50.00
Б. Сиротюк	20.00
Ґ. Сиротюк	25.00
Ю. Сиротюк	20.00
В. і Н. Шуя	20.00
Разом	$285.00

УКРАЇНСЬКІ СИРОТИ в БРАЗИЛІЇ ЧЕРЕЗ СТИПЕНДІЙНУ АКЦІЮ СУА

В. і Е. Білан	$100.00
Я. і Я. Букачевські	20.00
В. Данец	10.00
В. і Л. Дзінґала	25.00
Е. і Н. Змий	35.00
І. і Т. Кохан	100.00
Б. і А. Кравчук	25.00
Т. і Л. Крупа	25.00
Г. і І. Кузьма	50.00
Л. і Д. Курилко	50.00
Mr. and Mrs. G. Mounts	50.00
Б. і М. Полянські	20.00
А. Раковський	20.00
І. і З. Раковські	25.00
Г. Сиротюк	10.00
Я. і Т. Турянські	20.00
Разом	$585.00

ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ УКРАЇНИ — ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ

Mr. and Mrs. P. Hjorth	$ 25.00
В. і Л. Дзінґала	25.00
Met Life — Pensions	30.00
Б. і Л. Паславські	50.00
І. і Д. Сеник	50.00
Г. Сиротюк	25.00
Е. і С. Сиротюк	50.00
В. і М. Чижик	100.00
Разом	$355.00

БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ в НЮ ЙОРКУ

В. і М. Андрію	$ 50.00
Т. Богданська	20.00
В. і К. Воловодюк	50.00
М. і М. Глушок	20.00
М. Глушок	20.00
М. і О. Гнатейко	75.00
Т. і О. Гунчак	25.00
Ю. і М. Залізняк	200.00
В. і Л. Клячко	25.00
Т. і Л. Крупа	25.00
І. і О. Микитин	20.00
О. і М. Мицики	20.00
М. і Л. Прокоп	25.00
Р. і Л. Раковські	20.00
З. і В. Салевич	25.00
Г. Сиротюк	15.00
Я. і О. Ткач	50.00
І. і Д. Турянські	20.00
Б. і Р. Федасюк	50.00
Б. і І. Чайківські	50.00
М. і Н. Шміґель	25.00
І. Яворська	10.00
Разом	$840.00

РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ в ЛЮРДІ

К. і М. Мацілинські	$50.00
Разом	$50.00

Нехай Господь Бог винагородить усіх жертводавців своїми щедрими ласками.

Дружина — ОРИСЯ
Син — АНДРІЙ
Дочка — д-р ХРИСТИНА з мужем д-ром ЯКОВОМ ОКРЕПКИМ
Син — ЮЛІЯН

У П'ЯТДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.

о. Теодора Попеля

КАТЕХИТА у ЛЬВОВІ
буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ

у вівторок, 24-го березня 1987 року, о год. 8-ій ранку в церкві свв. Володимира і Ольги у Віндзорі, Онт., Канада

Дружина — АННА
Син — ЛЕВ з дружиною ҐРЕТОЮ, дітьми і внуками

Об'єднання був. Вояків Українських Армій — Відділ у Філядельфії, Па.

ділиться сумною вісткою з Побратимами і Громадянством, що 17-го березня 1987 р. відійшов у Вічність колишній старшина УГА, учасник Чортківської офензиви і походу на Київ у Визвольних Змаганнях та активний діяч комбатантських і суспільно-громадських організацій

бл. п.

Юліян Володимир Татунчак

ПАНАХИДА у четвер, 19-го березня 1987 р. в похоронному заведенні М. Насевича при 109 E. Tabor Rd., Philadelphia, Pa.

ПОХОРОН у п'ятницю, 20-го березня 1987 р., о год. 9-ій ранку з церкви св. Архистратига Михаїла при 1013 Fox Chase Rd., а відтак на цвинтар у Факс Чейсі, Па.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Управа

Український Літературно-Мистецький Клюб в Ню Йорку

ділиться сумною вісткою з Членами та всією Українською Громадою, що в неділю, дня 15-го березня 1987 р. в Ню Йорку, Н. Й., ненадійно відійшла від нас у Вічність

бл. п.

ОСИПА ЛЕНЬ

довголітня членкиня Управи ЛМКлюбу.

ПАНАХИДА відбудеться в четвер, 19-го березня, о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні П. Яреми.

ПОХОРОНИ в п'ятницю, 20-го березня 1987 р., о год. 9-ій ранку з того ж заведення до української католицької церкви св. Юра, а опісля на цвинтар св. Івана в Квінсі, Н. Й.

Опечаленій Родині Покійної складаємо щирі вислови співчуття.

Управа ЛМКлюбу

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями та Знайомими, що у вівторок, 17-го березня 1987 р. упокоївся в Бозі

наш Дорогий
МУЖ, БРАТ І ВУЙКО

бл. п.

Іван Нагурський

уроджений 7-го липня 1921 р. в селі Никловичі, Самбірського повіту.

ПАНАХИДА у п'ятницю, 20-го березня 1987 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні П. Яреми, 129 East 7th Street, Ню Йорк, Н. Й.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ у суботу, 21-го березня 1987 р., о год. 9:30 ранку з української католицької церкви св. Юра в Ню Йорку, в відтак на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Залишив в глибокому смутку:

дружину — ЕЛЛУ
сестер — КАТЕРИНУ, МАРИНУ, СОФІЮ І ЙОСИФУ з родинами в Україні
братів — АНТОНА І МИХАЙЛА з родинами в Україні
рідних — БОГДАНА І ОЛЕГА ДЕНИСИКІВ з родинами
Дальшу Родину в Україні, Америці і Канаді

ЛЮТИЙ-БЕРЕЗЕНЬ — ЗБІРКА УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ФОНДУ 1987

Достойні Громадяни — Українці в ЗСА

Жорстокі переслідування і великі втрати, що їх зазнає наш нарід в Україні, включно із жахливими наслідками радіяції, після ядрової катастрофи в Чорнобилі, а тут неперебірчива кампанія ворожих нам сил, знеславлювання нашого імени, обвинувачування у мнимих воєнних злочинах, вимагають від нас консолідації усіх наших національних сил протидіяти проти тих наклепів.

В обличчі такої невідрадної ситуації УАКРада завжди обстоювала необхідність одної сильної центральної репрезентації українців в ЗСА і змагала до реалізації цього задуму. На жаль, не з вини УАКРади, ці намагання покищо безуспішні.

УАКРада розглянула можливості створення, на взір Канади, спеціяльного комітету, який мав би зайнятися збіркою матеріялів і заанґажуванням відповідних сил з метою опрацювати аналізу поселення українців в ЗСА та його опублікувати.

УАКРада співпрацювала в акції видання Департаментом Освіти Стейту Ню Йорк і Стейтового Університету 3-го тому про народовбивство-ґеноцид, у якому подано матеріяли про Великий голод в Україні, що має бути включений у навчальну програму в школах стейту Ню Йорк.

Екзекутива УАКР бере активну участь у Крайовому Комітеті 1000-ліття Хрещення України.

У зовнішньо-політичних справах Екзекутива продовжувала зв'язки із урядовими чинниками і не-державними (етнічними) організаціями і підтримувала ті акції державної політики, що були на користь поневолених большевиками народів, а передусім України.

Екзекутива інтервеніювала у справі консуляту в Києві і підтримувала акції Української Гельксінкської Групи, а представник УАКР бр: участь у Конференції Співробітництва і Безпеки, що відбулася у Відні в листопаді 1986 р., входячи у склад делеґації СКВУ.

Щоб уможливити УАКРаді вив'язуватися надалі із тих завдань і їх здійснити, а також із фінансових зобов'язань супроти СКВУ, що виносять річно 37.500 дол., Екзекутива, дякуючи усім жертводавцям за підтримку в минулому, звертається з проханням до громадянства продовжувати встановлений три роки тому Український Громадський Фонд для покриття бюджету витрат, зв'язаних із її діяльністю.

Внески Фонду такі:

250.00 дол. від Крайових Організацій,
50.00 дол. від їх відділів,
25.00 дол. від осіб, що заробітково працюють,
15.00 дол. від пенсіонерів,
5.00 дол. від студентів.

Просимо в міру можливостей не обмежуватися до цих мінімальних сум. Чеки виставляти на: Ukrainian American Coordinating Council і висилати на адресу:

UKRAINIAN AMERICAN COORDINATING COUNCIL
142 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

Екзекутива УАКРади

Комітет Оборони Української Спадщини
та
Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу

закликають Вас

СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВИ

на його працю та акції для

1. **Поширювання правди про Україну**
2. **Поборювання очорнювання та знеславлювання українців**
3. **Оборони громадянських прав українців**

Пожертви просимо пересилати тільки чеками, або поштовими переказами (не готівкою) на:

Ukrainian Heritage Defense Fund
c/o Ukrainian National Association
30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

враз із виповненим вирізком цього заклику

Просимо подати суму пожертви, своє ім'я, прізвище та адресу.

Сума пожертви $ ....

ім'я та прізвище ....

число дому вулиця ....

місцевість стейт поштовий код ....

Рочестер, Н. Й.

В суботу, 28-го березня 1987 р., о год. 4-ій по пол. в залі Українського Народного Дому при 831 Джозеф Авеню, РОЧЕСТЕР, Н. Й.

відбудуться

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Окружного Комітету Відділів УНС у РОЧЕСТЕРІ, Н. Й.

до участи в яких запрошені і зобов'язані члени Окружної Управи, представники Відділів та конвенційні делеґати наступних Відділів:

36, 66, 89, 217, 285, 289, 316, 343, 367, та 437

ПРОГРАМА НАРАД:

1. Відкриття
2. Вибір Президії для переведення зборів
3. Відчитання протоколу з минулих Річних Зборів
4. Звіти членів Управи і Контрольної Комісії
5. Дискусія над звітами і їх приняття
6. Вибір Управи і Контрольної Комісії
7. Слово д-ра ІВАНА О. ФЛИСА, головного предсідника УНСоюзу
8. Запити до члена Головного Уряду
9. Схвалення пляну праці на біжучий 1987 рік
10. Внески і запити
11. Закриття Зборів

У зборах візьмуть участь:

д-р Іван О. Флис, головний предсідник УНС
Володимир Гавриляк, головний радний УНС

По Зборах буде ПЕРЕКУСКА

Константин Шевчук, *почесний голова* — Володимир Гавриляк, *голова*
Д. Пристай, *секретар* — Стефан Приймак, *касир*

Український Народний Союз

пошукує повністю або частково затруднених, досвідчених

АҐЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ і ЗАГАЛЬНИХ АҐЕНТІВ-ПРОДАВЦІВ

зі знанням української і англійської мов на околиці:

Торонто, Вінніпеґу, Монтреалу та інших теренів.

- Впроваджуючі інформації
- Платня у формі позички
- Відсотки від комісового
- Всі бенефіти

Звертатися до:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.
30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 451-2200

Приймається оголошення

СВЯТОЧНИХ ВЕЛИКОДНІХ ПОБАЖАНЬ у „Свободі"

Адміністрація „СВОБОДИ" запрошує ВШановних Читачів, Установи, Організації, Товариства, Професіоналістів, Купців і все Громадянство передати свої традиційні святочні привіти у збільшеному Великодньому числі, що зайдуть у найдальші закутини світу.

Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надають таким побажанням окремої вартости і значення.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

1 цаль через 1 шпальту	$ 7.00
1 цаль через 2 шпальти	10.00
2 цалі через 2 шпальти	20.00
3 цалі через 2 шпальти	30.00
4 цалі через 2 шпальти	40.00
5 цалів через 2 шпальти	50.00
6 цалів через 2 шпальти	60.00

та в інших розмірах

ОГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЄТЬСЯ
до 6-го КВІТНЯ 1987 р.

Зголошення святочних побажань, **РАЗОМ з ҐРОШОВОЮ ОПЛАТОЮ**, залежно від величини оголошень, надсилати до

"S V O B O D A"
30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302

У СПРАВІ НАСИЛЬНОГО ВИДАЛЕННЯ ДО СССР

Як уже інформовано, представники балтійських і української громад в ЗСА відвідали Департамент справедливости ЗСА і мали зустріч з генеральним прокуратором Едвином Мізом Особи, які бажають висловити свій протест проти насильного депортування із ЗСА до СССР та підтримати думку, щоб процеси проти здогадних злочинців відбувалися в СЗА, можуть телефонувати на число 1-800-325-6000, оператор 9091, і висловити свої думки. Цей оператор, подбає, щоб ці вислови протесту дійшли до двох сенаторів і до всіх конґресменів стейту, з якого дана особа потелефонувала. Рахунок за телеграми буде доданий до місячного телефонічного рахунку. — Ред.

Суддя...

(Закінчення зі стор. 1)

са. Але тому, що всі інші мали доконати злочини в СССР, вона сконцентрувалась тільки над Федоренком і Дем'янюком, бо тільки про них можна дошукатись доказів в Ізраїлі. На запит чому не записувала свідчень на магнітофонну стрічку відповіла, що в 1976 році в Ізраїлі цього не практикувалось.

Коли О'Коннор старався внести як доказовий матеріял із процесу Ф. Федоренка на Фльориді із зауваженнями судді, що Радівкер повчала свідків і приготовляла їх до свідчень, прокуратура запротестувала, але суддя Лєвін дозволив на відчитання одного уривка з протоколу того процесу. Прокуратура заявила, що тоді ізраїльська поліція запротестувала листом за підписом Русака.

На запит О'Коннора чи Радівкер їздила до ЗСА, вона відповіла, що так, „але не поїздом", летіла літаком з чоловіком, але не з свідками, деякі з яких свідчили раніше, що вона була в їх групі. Але перебувала в тому самому готелі, що й ціла група свідків і поліціянтів з Ізраїля.

М. Радівкер в кількох моментах повелась ароґантно і тому М. О'Коннор звернувся до судді, щоб цей попросив свідка поводитися гідно і відповідати на запити без іронічних завваг.

З уваги на довгу серію запитів, що їх ще мала оборона, сесію закінчено на годину раніше, бо не було б досить часу, а опитування мало продовжуватись наступного дня.

ЩЕ ПРО ПОХОРОНИ ГЕН. ГРИГОРЕНКА

У звітуванні про похорони св. п. ген. Петра Григоренка, що появилися у „Свободі" з 11-го березня ц.р., пропущено, що в українській православній катедрі св. Володимира прощав Покійного українською мовою парох цієї катедри митрофорний протоієрей Володимир Базилевський, який відтак зложив присутнім членам родини співчуття від Блаженнішого Митрополита Мстислава. — Ред.

ГРОМАДЯНИ! **Негайно зверніться до місцевого секретаря чи організатора УНСоюзу, або пишіть прямо до Головної Канцелярії УНСоюзу в Джерзі Сіті за інформаціями про Союзове забезпечення. Пам'ятайте про народну приповідку: БЕРЕЖЕНОГО ГОСПОДЬ БЕРЕЖЕ!**

Український Народний Союз
проголошує

ПРИДІЛ СТИПЕНДІЙ
потребуючим студентам на академічний рік 1987-88

Стипендії будуть признані Стипендійною Комісією УНСоюзу студентам визначних університетів і коледжів, які **Є ЧЛЕНАМИ УНСОЮЗУ ЩОНАЙМЕНШЕ ДВА РОКИ,** на основі:

1. Фінансової потреби;
2. Студійних досягнень (оцінок);
3. Активности в українському громадському, а зокрема студентському житті.

Подання про стипендії, на формулярах, що їх можна набути в Головній Канцелярії УНСоюзу, слід вносити

до 1-го квітня 1987 р., на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
30 Montgomery St. • Jersey City, N. J. 07302

УВАГА! ПОДАННЯ НА СТИПЕНДІЇ, ЯКІ НЕ МАТИМУТЬ ВИМАГАНИХ ПРИЛОГ, КОМІСІЯ НЕ БУДЕ РОЗГЛЯДАТИ.

Перт Амбой і околиця!

В неділю, 29 березня 1987 р., о год. 2-ій по пол. в залі української католицької церкви
Alta Vista Place, PERTH AMBOY, N.J.

відбудуться

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

до участи в яких запрошені й зобов'язані урядовці, представники і конвенційні делеґати наступних Відділів:

26, 104, 155, 168, 209, 294, 312, 332, 342, 349, 353 і 372

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття
2. Вибір Президії
3. Прийняття протоколу попередніх зборів
4. Звіти уступаючої Управи Окружного Комітету і Контрольної Комісії
5. Дискусія над звітами
6. Уділення абсолюторії Управі
7. Вибір Окружної Управи і Контрольної Комісії
8. Устійнення та схвалення пляну праці на 1987 р.
9. Доповідь головного радного УНС ВАСИЛЯ ПАСТУШКА
10. Різні справи
11. Закриття зборів

У зборах візьме участь:

Василь Пастушок, головний радний УНС

Михайло Захарко, *голова*
Іван Бабин, *касир* — Софія Лонишин, *секретар*

„Союзівка на вакаціях"!

З ОГЛЯДУ НА ВАКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ „СОЮЗІВКИ"

СОЮЗІВКА ЗАКРИТА
від 1-го березня до 1-го квітня 1987 року

М. Хоманчука...

(Закінчення зі стор. 1)

Добре списаний протокол з минулорічних Загальних зборів прочитав Михайло Юзенів, який з малими поправками було прийнято одноголосно.

Звітуючи про діяльність Управи Окружного Комітету УНС, М. Хоманчук підкреслив, що Округа нараховує тепер 4,193 членів, об'єднаних у 32-ох Відділах. На протязі року зменшилось число членів в Окрузі на 209 осіб, переважно через смертність і виїзд до інших стейтів. В році 1986-87 приєднано 145 нових членів; встановлена квота була 200 членів. Однак не всі відділи були активні, а деякі взагалі не приєднали ані одного члена. Він представив нову секретарку Б-ва св. Миколая — 5-ий Відділ УНС в Асторії Маріянну Климишин, яку присутні привітали оплесками.

Короткий звіт склала секретарка О. Гентіш, а фінансовий звіт прочитав М. Юзенів. Сальдо Окружного Комітету на день Зборів становило 513.09 дол., яке складалося переважно із вкладок відділів. Докладний фінансовий звіт подав Роман Крупка в імені Контрольної комісії і запропонував уділити абсолюторію уступаючій управі.

Після цього обрано Управу у складі: М. Хоманчук, голова, М. Юзенів і Марія Кульчицька, заступники голови, О. Гентіш, секретар, І. Пригоди і М. Климишин, організаційні референти, І. Хома, скарбник, С. Рудик, Степан Чума, імпрезові референти, ред. Володимир левенець і М. Душник, референти преси, Григорій Полчі і Мирон Заліпський, вільні члени. До Контрольної комісії увійшли: Р. Крупка, голова, Евстахія Мілянич й Іван Яремчук, члени. Управу обрано одноголосно.

Запрошений до слова головний предсідник д-р І. Флис в першу чергу представив присутніх двох нових працівників в Головній Канцелярії, А. Воробця і М. Стецину, згадав добрим словом про тих секретарів і організаторів, які, не зважаючи на трудну ситуацію таки спромоглися зорганізувати по кільканадцять чи кількох членів, а саме: Е. Саноцька — 5, М. Хоманчук — 13, М. Юзенів — 17, І. Пригода — 13, М. Савицька — 13, Р. Форостина — 14, С. Чума — 8, Е. Мілянич 8, д-р Микола Шпитко 10, а інші менше, як по п'ять членів. Усіх членів є тепер в УНСоюзі 77,141. Майно УНС становить 57,253,000 долярів. В тій сумі вартість Української Будівлі не включена. Дуже популярною є тепер грамота забезпечення з одноразовою вплатою. З Української Будівлі УНС має біля 3 міл. дол. приходу з чиншів річно; 466,000 виплачено членам відсотків за боргові зобов'язання. УНС приймає тепер на конто боргових зобов'язань тільки від тих членів, які вже мають свої вклади, але припинив приймати нові впливи. Мінімальний відсоток від цих позичок виносить 8 відсотків. Усіх боргових зобов'язань є в УНС на суму 6,599,000 долярів.

Предсідник згадав коротко також про інші ділянки праці, наприклад, головний радний Володимир Квас не виконує більше функції управителя Союзівки; на його місце прийшли Володимир Гайдар і Дорко Семчишин; в будинку сеньйорів на Союзівці покищо живе тільки п'ять осіб і зимою вони жили в головному будинку з огляду на ощадність.

Коротко виступили також координатор братської діяльности А. Воробець і продавець забезпечення М. Стецина. Перший закликав повернутися до самої ідеї братерства серед членства і відділів УНС, бо тільки тоді буде запевнений успіх. Очевидно, працю треба поширити на усі відділи; другий намагався знайти шляхи для співпраці в організаційній ділянці із секретарями і закликав допомогти йому і департаментові придбати нових членів чи хочби піднайти добрих проспектів.

М. Душник згадала про важливість організування членів. Відділ до якого вона належить (293) зорганізував 14 членів трьома особами: М. Душник, Романом Форостиною і І. Хомою. На її думку треба звернутись до відділів, у яких панує застій. 13 відділів не зорганізували ані одного члена. Згадала про стипендії для студентської молоді від УНС, табори молоді, курси і тенісовий табір на Союзівці, книжку Роберта Конквеста про Великий голод в Україні в 1932-33 роках тощо.

По доповідях був ряд запитів до головного предсідника й інших доповідачів, що їх ставили переважно активні і ділові секретарі. Вони отримали вичерпні відповіді від д-ра І. Флиса й інших.

М. Хоманчук подякував за вибір, а мгр І. Винник, закриваючи формально Збори, висловив думку, що УНСоюз буде рости, а братська діяльність буде розвиватися. Наради проходили в дружній і діловій атмосфері. Після Зборів Управа гостила присутніх перекускою і кавою.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 29-го БЕРЕЗНЯ 1987 р.

Чикаґо, Ілл. Річні збори Б-ва св. Юрія 379-го Відд., о год. 1-ій по пол. в приміщенні УГЦентру при 845 Н. Вестерн Авеню. На порядку нарад звіти за минулий рік та вибір урядівців на 1987 р. Проситься всіх членів взяти участь у зборах. — В. Семків, секр.